

**Franciaország, Németország és Belgium migrációs politikája,
belpolitikai következményei és jövőbeli kihívásai**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024.11.15.

Nyilatkozat a mesterséges intelligencia használatáról

A pályamunka szerzőjeként nyilatkozom, hogy kutatásom során a következő mesterséges intelligencia alapú programokat használtam:

Az idegen nyelvű források magyar nyelvre történő fordításához a Google Translate és a DeepL fordítóprogramokat vettem igénybe. Ezek az eszközök a szakirodalom mélyebb és hatékonyabb feldolgozását segítették. A kutatás szakirodalmi bázisának színesebbé tételéhez a SCISCAPE nevű programot használtam. Ezen mesterséges intelligencia alapú programok kizárólag időhatékonyság szempontjából segítették a munkámat, a kutatás tartalmának elemzése és következtetések megállapítása egyéni munka eredménye, ezen eszközök alkalmazása a dolgozat kutatási eredményeit nem befolyásolta.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	4
1.1. A migráció, mint transznacionális folyamat	4
1.2. A migrációs válságok idővonala 2015-ig, a migrációt indukáló faktorok.....	6
1.3. Témaválasztás indokolása	8
II. A MIGRÁCIÓS VÁLSÁG ELŐZMÉNYEINEK RÖVID TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	9
2.1. A második világháborút követő migrációs „trendek”	9
2.2. A 2015-ös migrációs válság puszkaporos hordója: a szíriai polgárháború	10
III. NYUGATI ORSZÁGOK MIGRÁCIÓS POLITIKÁINAK ÁTTEKINTÉSE	13
3.1. Németország migrációs politikája	13
3.2. Németország a migrációs válságra reagálva	15
3.3. Németország menekültpolitikája	16
3.4. Németország integrációs politikája.....	17
3.5. Franciaország migrációs politikája	21
3.6. Franciaország integrációs politikája	25
IV. JÓLÉTI ÁLLAMOK MODELLJEI A MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉBEN: A JÖVŐBEN ELKERÜLENDŐ ÉS A JÖVŐBEN KÖVETENDŐ?	27
4.1. A belga modell	27
4.2. A dán modell	29
4.2.1. „Gettólistákból Gettóterv”	30
4.2.2. Paradigmaváltás, a szigorú politika kialakulásának idővonala	31
4.3. A svéd modell.....	34
V. ÖSSZEGZÉS	36
5.1. Az Európai Unió migrációkezelése: a 2015-ös válságtól a Migrációs és Menekültügyi Paktumig	36
5.2. Kutatási kérdések megválaszolása.....	40
VI. FELHASZNÁLT IRODALOM	42
6.1. Felhasznált irodalom jegyzéke, internetes források	42

I. BEVEZETÉS

1.1. A migráció, mint transznacionális folyamat

A migráció szó a latin „migrare” kifejezésből ered, melynek jelentése „vándorlás”, „helyváltoztatás”, „elvándorlás”, „elköltözés”.¹ E kifejezés egyaránt utal az országon belüli lakóhelyváltoztatásra, valamint a nemzetközi vándorlásra is, mely során embercsoportok egyik országból a másikba települnek át.

Az emberek folyamatos mozgása, vagyis a migráció, történelmünk olyan elválaszthatatlan része, amely jelentős szerepet játszott az emberi közösségek kialakulásában, valamint a gazdasági, és kulturális fejlődésében.

A népességvándorlás olyan, országokon átívelő folyamat, amelyben három különböző szereplő vesz részt, mindegyik más pozícióban és befolyással. Elsőként az adott állam állampolgárságával nem rendelkező külföldiek jelennek meg, akik az emberi jogok címzettjeiként vesznek részt a folyamatban. Rajtuk kívül a származási ország és a célország a releváns szereplők, amelyek nemzetközi jogi alanyként lépnek fel. Egy állam elhagyása és egy másik ország területére történő belépés, két szuverén állam hatalmi kereszteződésében zajlik, amelyek egyenrangúságuk révén, kizárják, hogy az egyik joghatóságot gyakoroljon a másik felett. (*par in parem non habet imperium*) A főszereplő szuverén államokhoz képest, akik a migrációs folyamatokat többnyire passzívan élik meg, de olykor aktívan is beavatkoznak annak elősegítése érdekében, az egyén tölti be a legkiszolgáltatottabb pozíciót, ebben a határokon átívelő folyamatban. Az állam területére érkező, vagy ott tartózkodó külföldiek kétféle joghatóságnak vannak alávetve a származási ország, a célország és a külföldi állampolgár közötti államok közötti hárompólusú viszonyrendszerből adódóan. Elsősorban a tartózkodási hely szerinti állam területi joghatósága érvényes rájuk², amely alól a diplomáciai és konzuli képviselők, külföldi államfők és más magas rangú közjogi tisztviselők kivételt képeznek. Másodsorban pedig saját országuk személyi felségjoga alá is tartoznak. Mivel a külföldiekre mind a befogadó, mind pedig saját hazájuk joghatósága valamilyen formában kiterjed, a területi és személyi joghatóságok kollízióba kerülhetnek.³ A vándorlás által kiváltott folyamatok

¹ Bakos Ferenc (1994): Idegen szavak és kifejezések szótára. Budapest, Akadémiai Kiadó, 497.o

² Ez alól a diplomáciai és konzuli képviselők, külföldi államfők és más magas rangú közjogi tisztviselők kivételt képeznek

³ Tarrósy, István, Glied, Viktor, Vörös, Zoltán (2016): Migráció a 21. században. Pécs, Publikon Kiadó.

mélyebb megértéséhez elengedhetetlen a migráció különböző típusainak pontos meghatározása;

- Irreguláris migráció: Egy olyan nem szabályozott folyamat, amelyben a kibocsátó, tranzit és befogadó államok nem képesek közvetlenül befolyásolni a bevándorlást. A célország szempontjából az irreguláris bevándorlás akkor valósul meg, ha a migráns jogszerűtlen körülmények között lép be, marad, vagy dolgozik az adott országban. Még egy legálisan belépő bevándorló is válhat illegális migránssá, ha lejár a tartózkodási vagy munkavállalási engedélye, és azokat nem hosszabbítja meg a jogszabályoknak megfelelően.
- Visszatérő migráció: A kivándorló, legalább egy évet a befogadó országban töltve, saját döntéséből visszatér a származási országába. Ez a visszatérés egyéni választás alapján történik, gyakran az eredeti országba való újrabeilleszkedési lehetőségeket mérlegelve.
- Ideiglenes migráció: Egy egyedi motiváció által vezérelt személy legális keretek között vándorolhat egy vagy több országba, majd hazatér, vagy akár egy újabb országban próbálkozhat letelepedéssel.⁴

Napjainkban a népességvándorlás, legyen szó kényszerített vagy önkéntes mozgásról, különféle tényezők által gyengülhet vagy erősödhet. A közel 250 millió embert érintő globális migrációt a Nemzetközi Migrációs Szervezet „korunk megatrendjeként” jellemzi, amely olyan tényezőkkel kapcsolódik össze, mint a gazdasági helyzet, családi körülmények, éghajlatváltozás, de jelentősen indukálhatják konfliktusznák, továbbá a célország fejlettségi szintje, illetve a már ott élő migráns közösségek összetétele is. A menekültek, mint kényszerített migránsok egy különleges csoportot képviselnek, akik számára az ENSZ, megalakulása óta speciális nemzetközi jogi védelmet biztosítanak.⁵

A 2015-ös európai migrációs válságot a menekültek hirtelen, jelentős számban történő érkezése jellemezte, főként háborús övezetekből, mint Szíria, Afganisztán és Irak. Több mint 1,3 millió menedéket kereső ember Európába történő beözönlése a második világháború óta a legnagyobb méretű és mértékű népvándorlássá nőtte ki magát. Ennek legfőbb oka a közel-keleti háborúk, különösen a szíriai polgárháború, illetve az Iszlám Állam előretörése volt.⁶ A szíriai konfliktus továbbra is a legnagyobb hajtóereje a migrációnak, de az afganisztáni és iraki erőszak, továbbá

⁴ Szuhai Ilona (2018): A németországi török diaszpóra kialakulása. In: Gulyás Éva (szerk.): Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon. Győr, Széchenyi Egyetem

⁵ Molnár Tamás (2019): A migráció nemzetközi jogi szabályozása. in Jakab András, Könczöl Miklós, Menyhárd Attila, Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia. Budapest, 1-22.

⁶ Felegyi Júlia (2023): A migrációs válság európai célországainak bevándorláspolitikája. Doktori Értekezés. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola.

az eritreai emberi jogi visszaélések és a koszovói gazdasági helyzet szintén számos embert kényszerít arra, hogy új életet keressen Európában. A migrációs válság kirobbanásakor a menekültek többsége tengeri úton érkezett, de néhányan a szárazföldi utakat választották Törökországon és Albánián keresztül.⁷ A válság egyik kulcsfontosságú pillanata a Földközi-tengeri átkelések során bekövetkezett halálesetek voltak, ahol sokan életüket veszítették utazásuk során. Tragikussága miatt különösen emlékezetes volt Aylan Kurdi, szíriai kisfiú esete, aki tengerbe fulladt Görögország felé tartva. Az ő halála szimbolizálta a humanitárius tragédiát, ezzel nemzetközi figyelmet keltve.⁸

A válság politikai következményei megosztották az EU-tagállamokat a menekültek befogadása kérdésében. Míg például Németország nagy számban fogadott be migránsokat, addig más államok lezárták határaikat. Ezen események felerősítették a bevándorlásról szóló vitákat, és több országban szigorították a bevándorlási törvényeket, miközben a populista mozgalmak is teret nyertek. A legtöbb Arab Tavaszban érintett államban a korrupció és a rezsimek szociális politikájának nagymértékű hiányossága, már az előbb említett zavargáshullám előzményei voltak az engedetlenségnek. A forradalmak ugyan kevesebb emberi életet követeltek és időbeli kiterjedésük sem volt hosszú, mégis hozzájárultak ahhoz, hogy az arab világ összeroskadjon és az eddig kiépített hatalmi viszonyok átrendeződjenek.

1.2. A migrációs válságok idővonala 2015-ig, a migrációt indukáló faktorok⁹

A 2014 utáni migráció olyan globális népvándorlási folyamatként értékelendő, melyben nem lehet kizárólagosan az Arab Tavaszban érintett országokat felelőssé tenni. Az Arab tavasz által befolyásolt államokon keresztül hatékonyan lehet bemutatni Everett S. Lee migrációs teóriáját, hiszen ezek az országok jól tükrözik a politikai instabilitás, gazdasági nehézségek és társadalmi elnyomás hatásait. Everett Lee elmélete szerint a migrációt a „push” (taszító) és „pull” (vonzó) tényezők befolyásolják. A push tényezők kategóriájába olyan negatív körülmények tartoznak, melyek értelemszerűen arra késztetik az embereket, hogy elhagyják hazájukat, míg a pull faktorok kategóriáját a jobb gazdasági lehetőségek, biztonság, politikai szabadság és magasabb életszínvonal alakítják. A következő példákon keresztül jól látható, hogy az előbb említett elméletben felsorolt push tényezők kategóriáját a vizsgált időszak teljesen kimeríti.

⁷ UNHCR (2015): 2015: The year of Europe's refugee crisis. Elérhető: <https://www.unhcr.org/news/stories/2015-year-europes-refugee-crisis>

⁸ BBC News (2016): Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

⁹ Laub, Zachary (2023): Syria's Civil War: The Descent Into Horror. Council on Foreign Relations. Elérhető: <https://www.cfr.org/article/syrias-civil-war>

- *A demográfiai helyzet* miatti tömeges vándorlás Afrikából teljesen egyértelmű, melyre kiváló precedens Nigéria, amely 2,5 százalékos népességnövekedéssel rendelkezik és az átlag életkor 18,6 év.¹⁰ A kontinenst illetően, a szubszaharaiak körében a migrációs törekvés a legnagyobb mértékű és az Afrikából kivándorlók több mint felének, pontosabban 56 százalékuknak az úti célja Európa.¹¹¹²
- *A munkaerő-piacon belüli lehetőségek* csökkenését illetően, nem csak Afrika, hanem az Arab Tavaszban érintett államokból történő kivándorlás mögött is ez az ok áll, illetve a jobb életkörülmények keresése.
- *A politikai elnyomás* súlyos következményei miatt kényszerült számos ember Szíriától Líbián át arra, hogy politikai üldöztetés miatt hagyja el hazáját.
- *A vallási üldözés* számos afrikai országban törzsi vallások közötti ellentétek, valamint a törzsi hagyományok megtagadásával valósul meg, továbbá a Nigériában a keresztény muszlim közötti feszültségek is komoly konfliktusokhoz vezetnek és hozzájárulnak a vallási üldöztetéshez. Afganisztánban a tálib radikális iszlám terjedése tovább bonyolítja a fennálló helyzetet, különösen a keresztény és más vallási kisebbségek számára. A siíta és szunnita csoportok közötti konfliktusok szintén hozzájárulnak a vallási üldözéshez és az izraeli-palesztin konfliktus is része ennek a globális problémának.
- *A természeti katasztrófa*, mint migrációs hajlandóságra ható okra konkrét példaként a Száhel-övezet elsivatagosodása, továbbá földrengések, szárazság és esőzések hozhatók fel. Az elmúlt évtizedben a szélsőséges időjárási jelenségek gyakoriságának növekedése jelentős hatással volt a vándorlásra. Noha ezek a jelenségek már ismertek voltak, a közelmúltban bekövetkezett gyakoriságuk és intenzitásuk számos család megélhetését befolyásolta negatív irányba, különösen a mezőgazdaságban dolgozókat. Emellett pedig az alapvető szükségletek, mint az ivóvízhez való hozzáférés, egyre problematikusabbá váltak, ami ugyanúgy tovább erősíti a migrációs kényszert. Kiemelendő, hogy az ökológiai-migráció, különösen Észak-Afrika elsivatagosodása a jövőben is jelentősen fogja befolyásolni a migráció alakulását Európa felé.
- *A diszkrimináció* alatt nem csak az LMBTIQ közösségek gyakran hátrányos megkülönböztetésben részesülő tagjaira kell gondolnunk, akiknek a menekültstátusz megszerzése különös nehézségekkel jár Ázsiában és Afrikában, hanem azokra a nőkre is, akiket az oktatáshoz való hozzáférésben ér hátrányos megkülönböztetés. Ebbe a kategóriába lehet

¹⁰ UNHCR (2015): 2015: The year of Europe's refugee crisis. Elérhető: <https://www.unhcr.org/news/stories/2015-year-europes-refugee-crisis>

¹¹ Central Intelligence Agency (2024): Nigeria - People and Society. The World Factbook. Elérhető: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/nigeria/#people-and-society>

¹² Marsai Viktor (2020): Pillanatkép az afrikai migráció trendjeiről. In: Máltai Tanulmányok, 2020/2. 243-244.

sorolni azokat a menekülteket is, akiket külföldiként papírok hiányában kényszermunkára fognak, gyakran méltánytalan körülmények között (például Líbiában, Egyiptomban).

- Az *alacsony színvonalú egészségügyi ellátás* régóta fennálló probléma, azonban az új és visszatérő járványok, mint az ebola vagy a koronavírus, illetve az egyre növekvő HIV-fertőzöttség Afrikában, komoly biztonsági fenyegetést jelentenek, és emberek ezreinek életét követelik megfelelő kezelések híján.

1.3. Témaválasztás indokolása

A 2015-ös migrációs válság folyamatai Nyugat-Európában, számos szerteágazó kihívás elé állították az államokat, amelyek gyökerestül változtatták meg ezen országok, migrációhoz való hozzáállásuk politikáját. Dolgozatomban Franciaország és Németország migrációs politikáit kívánom elemezni hangsúlyosan, a népességvándorlás okozta bel-és külpolitikai kihívásokra és a válságra reagálva. E két ország politikáinak mélyebb elemzése mellett Belgiumra is kitértem a kutatásomban, hiszen a multikulturalizmus melegágyaként sajátos kihívásokkal rendelkezik a népességvándorlás kezelésében. Franciaország hosszú múltra tekint vissza a migráció kezelésében, ami az ország történelmének és koloniális múltjának szerves részét képezi, míg Németország, Európa legerősebb gazdasága lévén nem véletlenül vált az elmúlt évtizedben a migrációs útvonalak célpontjává. E két állam migrációs politikája bemutatása mellett, kitekintést nyújtok Svédország és Dánia modelljeire is, ugyanis e két skandináv ország bevándorlási politikája sajátos megközelítést képvisel az európai migrációs térképen. Annak ellenére, hogy az elmúlt években Dánia nem volt összhangban az Unió migrációs politikával, úgy gondolom, hogy radikális megközelítése a népességvándorlás kezelésében, megfontolandó lehet a jövőben a tagállamok számára.

Kutatási kérdések

- Milyen sajátos problémákkal küzd Németország és Franciaország a migráció kezelésében?
- A kutatás másik felében vizsgált jóléti államok közül, melyik állam migrációkezelése megfontolandó az Európai Unió tagállamok számára a jövőben?

II. A MIGRÁCIÓS VÁLSÁG ELŐZMÉNYEINEK RÖVID TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

2.1. A második világháborút követő migrációs „trendek”¹³

A mélyebb kontextus biztosítása szempontjából elengedhetetlennek tartom, hogy a második világháború okozta tömeges migrációt is megvizsgáljam. Európát illetően a bevándorláspolitikai tudatosan szabályozottá, csak a második világháborút követően vált. A dekolonizációs folyamatok, illetve az áttelepítések komoly politikai átrendeződéseket tettek indokolttá.

A második világháború utáni európai migrációs trendek három szintje különíthető el: Az első hullám során az etnikai európaiak költöztek vissza a korábban gyarmatosított területekről (például, franciák Észak- Afrikából, hollandok Indonéziából és britek gyarmataikról.) A második hullámot a kontinensen tapasztalt gazdasági fellendülés és az idősödő népesség által előidézett munkaerőhiány indította el. Az európai országok nagy számban fogadtak be külföldi munkavállalókat, hogy kielégítsék a bővülő ipar igényeit (például törökök Németországba, algériaiak Franciaországba, Nyugat-Indiából és Indiából származók Nagy-Britanniába.) A harmadik migrációs hullám során menekültek és menedékkérők kezdtek Európába áramlani, különböző politikai és társadalmi válságok elől menekülve. Az első jelentős menekülthullámot az iszlám forradalmak miatt menekülő irániak és észak-afrikaiak alkották, míg a második hullám a volt szocialista blokk felbomlását követően indult el, amikor sok kelet-európai keresett menedéket Nyugat-Európában.¹⁴ Az 1945 utáni időszakban hozzávetőleg 14 millióra tehető azoknak a személyeknek a száma, akik tervezetten vagy kényszerből telepedtek le egy másik állam területén. A legtöbb nyugat-európai ország nagyobb kivándorlási aránnyal rendelkezett, hiszen ezekből a térségekből sokan emigráltak főként Észak-Amerikába, Kanadába és Ausztráliába.

¹³ Glied Viktor (2020): Az európai migráció két arca. Budapest: Ad Librum Kft

¹⁴ Peach, Ceri (1997): Postwar migration to Europe: reflux influx refuge. Social Science Quarterly, 78, 269-283

2.2. A 2015-ös migrációs válság puskaporos hordója: a szíriai polgárháború

Az Arab Tavasz következtében, 2011-ben kirobbanó szíriai polgárháború a 2015-re kialakult migrációs válság fő indikátorává vált, napjainkban is folyamatos humanitárius válságot előidézve. Fontos hangsúlyozni, hogy a háború nem csupán a 2010-es éveket meghatározó geopolitikai jelenség, hanem a napjainkban is húzódó konfliktus a közeljövőben is jelentős migrációs hullámokat fog elindítani Európa felé.

A válságra gyakorolt hatásának mélyebb megértése érdekében, fontosnak tartom, hogy a háborúhoz vezető okokat is megvizsgáljam. Szíria 1944-ig francia mandátumterület volt, majd függetlenné válását követően két évtizeden át szunnita elit irányította az országot, amelyet autokratikus kormányzás és instabilitás jellemezett. A jelentős változást 1963-ban a Baasz Párt hatalomátvétele hozta, amelynek egyik fő alakja a védelmi miniszteri pozíciót betöltő, alavita származású Hafez al-Aszad volt. Hafez al-Aszad rövidesen a „javító forradalom” keretein belül végbement hatalomváltás során diktatórikus uralmi rendszert épített ki. A volt védelmi miniszter halálát követően, fia, Basár al-Aszad vált az ország elnökévé, aki eleinte gazdasági, társadalmi, valamint politikai reformokat vezetett be, ezáltal enyhítve a diktatórikus rendszeren. A politikai foglyokat szabadon engedte, továbbá részleges médiaszabadságot biztosított, ami javította Szíria nemzetközi megítélését. Ezek a változások azonban tiszavirág életűnek bizonyultak, hiszen néhány gazdaságot enyhítő döntésén kívül, az összes reformját visszavonta. Basár al-Aszad kormányzása jelentős társadalmi engedetlenséget váltott ki, amelyet a magas munkanélküliség, mély társadalmi egyenlőtlenségek, korrupció, valamint az autoriter irányítás és vallási feszültségek tápláltak. A világgazdasági válság hatására a szíriai lakosság életszínvonala jelentősen csökkent, ami tovább fokozta az általános társadalmi engedetlenséget, melynek eredményeként rendszeressé váltak a tömegdemonstrációk. A tüntetők inkább a diktatórikus hatalmi rendszert ellenezték, amelynek emblematisztikus jele az 1963 óta hatályban lévő rendkívüli állapot volt. A vallási ellentétek Szíriában közvetlenül a polgárháborút megelőző években éleződtek ki, különösen az alaviták és a szunnita többség között. Hafez al-Aszad, majd fia, Basár, maguk is alaviták voltak, ezért a legfontosabb állami tisztségekbe többnyire alavitákat neveztek ki, noha az alaviták kisebbségben éltek az országban. Ez a vallási preferencia fokozta a társadalmi feszültségeket, és hozzájárult az ellenszenv növekedéséhez a rezsimmel szemben.¹⁵

¹⁵ Pocskai Ákos (2013): A szíriai polgárháború nemzetközi és terrrorszemponitú vonatkozásai. Budapest, Terrorelhárítási Központ. 1-22. Elérhető: http://epa.niif.hu/02900/02932/00003/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2013_1_04.pdf

A „népek tavasza” kifejezés ihlette arab tavasz elnevezést a 2010 fordulóján Közel-Keleten és Észak-Afrikában kezdődő zavargáshullámokra és politikai átalakulásra alkalmazta elsősorban a nemzetközi média, majd az arab közbeszéd is. A tavasz következtében érintett hat országból, három államban polgárháború tört ki. (Líbia, Szíria, Jemen)

2011. márciusában a tüntetések erőszakos fordulatot vettek, amikor a biztonsági erők tüzet nyitottak a tömegre. A tiltakozások délen kezdődtek, majd fokozatosan áterjedtek az ország nagyobb városaira. 2011. áprilisától a kormány katonai erőt kezdett alkalmazni a legerősebb ellenállást tanúsító városok ellen, beleértve a páncélos egységek bevetését is. A kormány brutális fellépése miatt több ENSZ tagállam szankciókat vezetett be Basár al-Aszad elnök és a kormány más vezető tisztségviselői ellen, válaszul a katonai támadásokra és az emberi jogok megsértésére. 2012-ben a háború egyre csak fokozódott, miközben az ellenzéki erők területeket szereztek, továbbá a konfliktus több olyan szélsőséges csoportnak is térnyerést jelentett, mint az al-Káida. 2014-ben a megerősödött Iszlám Állam nagy területeket foglalt el Szíriában és Irakban, melyre válaszul a nemzetközi közösség katonai beavatkozást indított. Emellett külső államok is nagyban beavatkoztak, Irán és Oroszország az Aszad-rezsimet támogatták, míg az Egyesült Államok és a Perzsa-öböl államai a különböző ellenzéki csoportokat erősítették.¹⁶ 2015-ben Oroszország közvetlen katonai beavatkozást indított Szíriában, hogy támogassa a Basár al-Aszad vezette kormányerőket, jelentős légi támadásokat végrehajtva a felkelők és terroristák ellen. Ez fordulóponthozott a polgárháborúban, mivel Aszad rezsimje visszaszerezte a korábban elvesztett területek egy részét. Az Iszlám Állam is folytatta terjeszkedését, de a koalíciós erők, köztük az Egyesült Államok és a kurd erők, szintén megkezdték a terrorszervezet elleni intenzív harcot.

¹⁷ „A háború kitörése óta a korábban 22 milliós állam, több, mint 6,6 millió lakójának kellett kényszerből elhagyni hazáját, valamint további 6,7 millió ember vált belső menekültté.” (UNHCR 2020) A lakosság nagy része belső menekült lett, míg mások külföldre vándoroltak, elősorban szomszédos országokba. Az ENSZ adatai szerint 2019-ig körülbelül egymillió szíriai menekült érkezett Európába.

A konfliktusban nem csak a közvetlen katonai támadások, hanem az alapvető infrastruktúra összeomlása is komoly problémát jelentett. Az oktatási rendszer szétesett, az egészségügyi

¹⁶ Selján Péter-Külső katonai beavatkozás a szíriai polgárháborúba Oroszország, Irán, Törökország és az Egyesült Államok szerepe

¹⁷ Selján Péter-Külső katonai beavatkozás a szíriai polgárháborúba Oroszország, Irán, Törökország és az Egyesült Államok szerepe

ellátás és az ivóvízellátás összeomlott. Emellett a vallási, etnikai és szektáriánus konfliktusok is hozzájárultak a meneküléshez. A szíriai válság legnagyobb tanulsága, hogy a menekültek többsége a közeli régiókban maradt, ami túlterhelte a szomszédos országok erőforrásait.¹⁸

¹⁸ UNHCR. (2020): Global Trends: Forced Displacement. Elérhető: <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/60b638e37/global-trends-forced-displacement-2020.html>

III. NYUGATI ORSZÁGOK MIGRÁCIÓS POLITIKÁINAK ÁTTEKINTÉSE

3.1. Németország migrációs politikája

Jelen fejezetben a vizsgált célországokba irányuló migráció történeti idővonalát veszem górcső alá, hiszen a történelmi háttér tanulmányozása nélkül nehéz lenne megérteni ezen államok később kialakult integrációs politikáit. Az évtizedek során különféle motivációk vezérelték az embereket, hogy Németországba vándoroljanak. Első legkorábbi tényezője az ide irányuló migrációnak a második világháború okozta ember- és gazdasági veszteség volt, hiszen az állam talpra állásához szükség volt a külföldről érkezők segítségére is. Másik motivációja, hogy az állam előregedő korfával rendelkezik, ami nagymértékben rászorulttá teszi az országot a külföldi munkaerőre a gazdaság különböző részterületein. A német gazdaságban a munkaerő iránti kereslet a nagyvállalatoktól egészen az alacsonyabb presztízsű állásokig terjed, ez az igény pedig várhatóan a jövőben is megmarad, hiszen továbbra is szükség lesz külföldi munkaerőre, különböző iparágakban. Továbbá az európai és világszinten is elismert német egyetemeken tanulás lehetősége is vonzóbb célországgá teszi az államot.

A Németországba irányuló bevándorláshullámok szakaszokra bonthatók: első ciklusa (1961-1973) a tömeges, gazdasági célú bevándorlásról szólt, míg a másodikban (1974-1986) a családegyesítés dominált. A harmadik szakaszban (1987-1990) menekültek érkeztek, míg a negyedik periódus (1990 után) a visszatérő migrációt jegyeit mutatja, hiszen egyre több török¹⁹ bevándorló tért vissza hazájába, miután képzettséget szerzett. Ez a szakaszolás jól mutatja a német-török migráció különböző motivációit és fázisait az évtizedek során.^{20 21}

A második világháborút követő kettészakadt államok, eltérő migrációs politikákat alakítottak ki. A keleti és nyugati részek fejlettségi különbségei miatt Kelet-Németországban az elvándorlási szándék tendenciái magasak voltak, ezt pedig az 1961-ben felépített berlini fal volt hivatott megfékezni. Nyugat-Németország eleinte a mezőgazdasági és építőipari munkaerőhiányt az áttelepültekkel és a keleti menekültekkel próbálta kezelni, de amikor ennek határai egyértelművé váltak, államközi szerződésekkel biztosította a külföldi munkaerő érkezését, ennek

¹⁹ Németország esetében a török bevándorlók bizonyultak meghatározó tényezőnek, ugyanis Törökországból érkeztek legtöbben egy jobb élet reményében.

²⁰ Szuhai Ilona (2018): A németországi török diaszpóra kialakulása. In: Gulyás Éva (szerk.): Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon. Győr, Széchenyi Egyetem

²¹ Kiss Marcell Márk (2020) A német és francia integrációs modell összehasonlítása Diplomadolgozat - Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar 5-23

következtében, pedig Németország olyan állammá vált, amely az elsők között vezette be a vendégmunkás rendszert. Többek között 1955-ben Olaszországgal, 1960-ban Görögországgal és Spanyolországgal, illetve 1961 és 1965 között Törökországgal, Marokkóval, Portugáliával és Tunéziával, később 1968-ban, pedig Jugoszláviával állapodott meg a munkaerő áramlásáról. A szerződések elsősorban az államok közötti időszakos munkavégzést, továbbá a bevándorlók letelepedési szándékuk kifejezésére is lehetőséget biztosítottak. A bevándorlók tartózkodási engedélye meghatározott időre szólt, de sokan az engedély lejárta után is az országban maradtak. Az 1957. évi Római Szerződés biztosította a munkaerő szabad áramlásának lehetőségét a csatlakozó államok polgárai számára, amelynek eredményeképp 1955-1973 között mintegy ötmillió ember vándorolt jellemzően délről északi irányba. (Koller, 2008)²² Az 1970-es évek elején a német társadalom számára egyértelművé vált, hogy a vendégmunkások letelepedési szándékkal érkeztek az országba, azonban a jogi szabályozás révén nem volt rá lehetőség, hogy hazaküldjék őket, így a vendégmunkások bevándorlókká váltak. Bár már korábban tettek lépéseket annak érdekében, hogy a szabályokat átalakítsák, érdemben nem tudta az állam megakadályozni a bevándorlást.²³

Az 1973-as olajválság következtében leállították a vendégmunkások foglalkoztatását (Anwerbestopp), azonban, akik ott maradtak, eldönthették, hogy továbbra is Németországban maradnak, vagy visszatérnek hazájukba. A kormány célja itt már az országba érkezetteknek az integrálása volt, azonban ez egyre nagyobb nehézségekkel járt. 1955 és 1973 között körülbelül 14 millió vendégmunkás érkezett az NSZK-ba, melyből csupán 3 millió vendégmunkásból álló társadalmi csoport maradt, jelentős hányada pedig állandó lakcímmel rendelkezett, tehát letelepedési szándékuk egyértelmű volt. Az 1973-ban leállított vendégmunkás program az illegális bevándorlást indukálta az NSZK irányába. „A legnagyobb arányban a török vendégmunkások képviselték magukat az országban, ugyanakkor az 1970 -es évek válságokkal tűzdelt gazdasága már nem volt képes a foglalkoztatásukra. Politikai döntés született, amelynek eredményeképp a kormány támogatást fizetett azoknak a török vendégmunkásoknak, akik családgyegetés címén hazatértek. A török gazdaság azonban nem volt képest megoldásokat kínálni számukra, így a legtöbben illegális úton visszatértek az NSZK-ba.”(Gulyás, 2018)

A két Németország egyesítése fokozta a közvéleményben kialakult idegenellenességet az 1990-es években, illetve a keleti és nyugati tartományok közötti gazdasági különbségek belső

²² Koller Inez (2008): Bevándorlás politika Európában. Kultúra és Közösség (12.) 4. pp:17.- 26.

²³ Gulyás Éva (2018): Német migrációs és integrációs politikák 1945- 2010 In: Gulyás Éva (szerk., 2018): Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon. Széchenyi Egyetem, Győr

migrációt indítottak el, ezzel párhuzamosan pedig a vendégmunkások elleni agresszió is megnövekedett. A világban zajló változások következtében egyre nagyobb menekülttömeg érkezett Németország felé. A Szovjetunió felbomlása, a jugoszláv polgárháború, valamint a törökországi kurdok emberi jogainak megsértése hatalmas csoportokat indított el Nyugat-Európa felé, amelyek közül Németország az egyik legnépszerűbb célpont volt. A gazdasági és társadalmi átalakulás negatív következményei elől menekülők száma miatt a bevándorlók létszáma Németországban meghaladta a hétmilliót, ami komoly nyomást gyakorolt a szociális ellátórendszerre. A továbbiakban Németország már csak akkor biztosított menedékjogot, ha az érkezők nem haladtak át olyan országon, ahol a biztonságuk már garantálva volt.²⁴

3.2. Németország a migrációs válságra reagálva

A 2013-as év újabb migrációs hullám kezdetét jelentette Németországban, azonban ezek a bevándorlók elsősorban nem gazdasági okokból érkeztek. A Közel-Kelet és Afrika politikai, gazdasági válságai és polgárháborúi miatt milliós tömegek indultak útnak Európába, különösen a fejlettebb nyugat-európai országok felé. A 2015-ös migrációs válság előjelei már korábban megmutatkoztak, amelyre több nemzetközi és helyi szervezet is figyelmeztetett: A Frontex 2014. november 13-án erősödő migrációs nyomásra hívta fel a figyelmet, különösen Törökország és Görögország irányából. A német Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal a balkáni útvonalon „tömeges exodusra” figyelmeztetett, míg az ország belügyminisztériuma már márciusban egymilliónál is több érkezővel számolt a kontinens felé. A Gasim Migrációs Centrum egy jelentésében kiemelte, hogy a menedékkérők számára az anyagi juttatások jelentik a fő vonzó tényezőt. Ezek az előrejelzések már 2015 tavaszán nyilvánvalóvá tették, hogy Németország jelentős migrációs célországgá válhat.

Angela Merkel hozzáállása a válsághoz ellentmondásos volt, hiszen 2014 végén úgy nyilatkozott, hogy tartózkodási engedély hiányában kiutasítás vár a jól integrált migránsokra, majd 2015 közepén már különbséget tett háborús menekültek és az életkörülményeik javítása érdekében érkező migránsok között, és hangsúlyozta, hogy nem lehet mindenkinek azt üzeni, hogy Németország befogadja őket. A válsággal járulékos tragikus események sorozata okozta a kancellár attitűdjének megváltozását: Áprilisban elsüllyedt a Földközi-tengeren nyolcszáz utasával egy bevándorlót illegálisan szállító hajó, augusztusban egy osztrák autópályán hagyott gépjárműben hetvenegy migráns holttestét találták meg. A kancellár ezután szeptemberben úgy nyilatkozott, hogy minden szír állampolgár, regisztráció hiányában is

²⁴ Friedery Réka (2016): Migráció és integráció: német modell. *Acta Humana* 4. pp:23.-32.

beléphet az országba²⁵, ezzel meggyorsítva a migrációt, mely indokoltta tette, hogy Németországban és a tranzitországokban biztonsági deficitet hozzanak létre. Elhamarkodottságát beismerve a kancellár megkötötte Törökország és az Európai Unió közötti megállapodást, melynek köszönhetően a tömeges bevándorlás mérséklődött Európa felé. Ennek ellenére, a menekültek beérkezése és megfelelő társadalmi integrálása számos kihívást eredményezett, melyek mai napig, sőt, a jövőre tekintettel is éreztetni fogják befolyásukat.²⁶

3.3. Németország menekültpolitikája

A német állam a nyolcvanas években benyújtott menedékkérelmek tömeges benyújtását a német szociális rendszer előnyeinek „kihasználása” motiválta. „Ennek megfelelően a menedékkérelmet benyújtókat „gazdasági menekülteknek” és „szociálturistáknak” nevezték.”²⁷ A menekültkérelmek benyújtását és előnyös elbírálásának lehetőségét abszolút korlátozta az 1994-es alaptörvény módosítása. A menekültkérdés, egészen Angela Merkel kancellárságának kezdetéig jegelve maradt, ugyanis 2004-ben került sor a bevándorlási törvény módosítására, több éves vita után. A 2005. január 1-jétől hatályos szabályozás a képzett munkaerő elhelyezkedésének segítését, illetve a képesítéssel nem rendelkező munkaerő beáramlásának megakadályozását volt hivatott elérni. A törvény alapján a képzett bevándorlók hosszabb tartózkodásra csak abban az esetben voltak jogosultak, ha a Munkaügyi Hivatal az erre irányuló kérelmüket elfogadta, továbbá integrációs szándékukat és képességüket bizonyítva azt is igazolták, hogy megélhetésüket önállóan, állami támogatás nélkül tudták biztosítani. A törvény egyik fontos módosítása szerint azok a munkavállalók, akik nem rendelkeztek európai uniós állampolgársággal, csak abban az esetben tudtak elhelyezkedni a német munkaerőpiacon, ha az adott állásra nem jelentkezett német vagy más EU-tagállamból származó személy. A háború elől menekülők a törvény alapján korlátozott tartózkodási engedélyre voltak jogosultak. A bevándorlási törvény három jogcímet különböztetett meg az országban tartózkodás jogszerűségéhez: 1. maximum 90 napos vízum, 2. tartózkodási engedély, 3. letelepedési engedély. Ezek alapján munkavállalási engedély csak annak a külföldinek volt garantálható, aki valamelyik kategóriába besorolható volt.²⁸ A szabályozást 2014-es módosításig fokozatosan szigorították, ezért is hivatkoznak erre a periódusra és vezetésre a „menedékkérőket elhárító kormányként”.²⁹ Ezt támasztja alá az a 2014-es módosítás is, amely alapján a nem német

²⁵ Baldwin-Edwards, Martin, Brad K. Blitz, Heaven Crawley (2019): The politics of evidence based policy in Europe's 'migration crisis'. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(12), 2139–2155.

²⁶ Suhajda Attila (2020): Németország és a migráció. In *Máltai Tanulmányok*. 2020(2), 255-272.

²⁷ Suhajda Attila (2020): Németország és a migráció. In *Máltai Tanulmányok*. 2020(2), 255-272.

²⁸ Gál Bettina (2015): Helyzetkép a Németországba irányuló migrációról. *Nemzet és Biztonság*, 2015/6

²⁹ Suhajda Attila (2020): Németország és a migráció. In *Máltai Tanulmányok*. 2020(2), 255-272

állampolgárságú személy munkavállalási engedély hiányában csak fél éven keresztül tartózkodhatott az állam területén. A törvény kiemelten kezeli az integrációt és különböző nyelvtanfolyamokkal és előadásokkal segítik a német nyelv, kultúra, történelem és szokások megismerését a beilleszkedési folyamatok során. Ezt a lehetőséget évente ötezer embernek kínálják fel, azonban, ha ezzel nem élnek, elveszíthetik a tartózkodási engedélyüket vagy szociális támogatásukat.

A Willkommen-politika 2014-ben kezdte éreztetni hatását, azzal a céllal, hogy az érkező menekültek sikeresen integrálódjanak a német társadalomba és munkaerőpiacra, ezáltal enyhítve a munkaerőhiányt. A 2015-ös migrációs válság során létrehozták az „Asylpaket” 1-et, azaz az Első Menekültpaktumot, amely biztonságos fogadó országoknak jelölt meg több államot, köztük Albániát, Montenegrót és Koszovót. 2016 márciusában létrejött az „Asylpaket 2” (Második Menekültpaktum), amely lehetővé tette a gyorsított kitoloncolást.

A 2016 augusztusában hatályosult integrációs törvény a menekült státuszú személyek munkaerőpiacra lépésének elősegítését szorgalmazta, illetve hangsúlyozta a munkaerőpiaci alapú társadalmi integrációt, amelynek érdekében előírta, hogy az országba érkezőknek milyen képzéseket kell teljesíteniük, illetve, hogy milyen munkalehetőségek állnak rendelkezésükre.³⁰

3.4. Németország integrációs politikája

A második világháborút követő integrációs politika középpontjában, már a korábban is említett gazdasági helyreállítás állt. Az ország újjáépítése bevándorlók nélkül megvalósíthatatlan lett volna, a háború következtében szignifikánsan átalakult demográfiai helyzet miatt. A keleti blokk kialakulása miatt az országba tömegesen érkező lengyel, illetve az őket követő török vendégmunkások hamar egyértelművé tették igényüket, hogy a népességen belüli arányuknak megfelelő társadalmi és politikai reprezentációt várnak el. A reguláris migráció keretében a családegyesítési programok különösen fontos szerepet kaptak, mivel az ipar és mezőgazdaság újjáélesztéséhez szükséges munkaerő biztosítása érdekében a hatóságok szinte minden rendelkezésre álló megoldást elfogadtak.³¹ Ebben az időszakban az integrációs politikát az a tény is megnehezítette, hogy, ugyan a volt gyarmatokról érkező migráció kevésbé érintette az országot, mégis jelentős számú menekült érkezett. Különleges státuszt élveztek a nem német gyökerekkel rendelkező bevándorlókhoz képest azok a német származású menekültek, akik a

³⁰ Zohnhöfer, Reimut – Saalfeld, Thomas (2019): Szünet közben, politikai változás és válságmenedzsment – a Merkel-kormány mérlege 2013–2017, Wiesbaden, Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 196–200., 516–525

³¹ Stepper Péter (2018): Kényszermigráció, mint biztonsági kihívás Közép – Európában – Eltérő percepciók, közös álláspont a visegrádi országokban. Doktori (PhD) értekezés. Corvinus, Budapest

kialakuló szocialista, vagy hontalan, esetleg kitelepített háttérből érkeztek. A munkaerőigény miatt a dél-európai és jugoszláv bevándorlókkal szembeni politika főként liberális alapelveket követett, ezért az országba való bejutás és munkavállalás viszonylag könnyű volt a számukra. A legtöbb esetben letelepedésre törekvő vendégmunkások vallásukat szabadon gyakorolhatták, kultúrájukat, hagyományaikat megőrizhették, ugyanis a nyugatnémet állam csak minimális korlátozásokat vezetett be velük szemben.³²

1973 és 1998 közötti időszakban a külföldiek az államba való érkezése és integrációja szempontjából rendkívül korlátozó volt, azonban ez Gerhard Schröder kancellár hivatalba lépésével az elfogadó integrációpolitika vált jellemzővé. Ennek egyik megnyilvánulása az 1978-ban a külföldiek integrációjával foglalkozó miniszteri biztos intézményesítése, valamint a zöld kártya biztosítása volt, magasan képzett IT-szakértőknek. A Schrödrert követő Merkel kormány már központi kérdésként kezelte az integrációt, ezért került megalkotásra 2005-ben a bevándorlási, vagyis hivatalos elnevezésén az EU állampolgári bevándorlásának, tartózkodásának, integrációjának szabályozásáról szóló törvény. Illetékes szervként a Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatalt rendelte, mely fordulópontot jelentett az állam integrációs politikájában, ugyanis több tartományban integrációért felelős minisztériumokat hoztak létre. A tartományok ezügyben konzultációt folytattak egymással, illetve hatáskörükben intézkedéseket hajtottak végre, továbbá német nyelvtanfolyamokat szerveztek az országba érkezők számára, ezáltal kulturális töltetet adva a társadalmi integrációnak.³³

Az Európai Unió irányelveinek nemzetközi jogban való alkalmazása nagy hatással volt a bevándorlókra irányuló politikában. A bevándorlók és helyi polgárok közötti kapcsolatok erősítése az integráció kulcsfontosságú elemévé vált, amely a szegregációt volt hivatott megelőzni. Ennek érdekében a közös fórumok, kultúrák közötti párbeszéd lehetősége, illetve az országba érkezők kultúrájának oktatásba történő integrálása kiemelt jelentőséggel rendelkezik. Az Alapvető Jogok Chartája továbbá biztosítja a bevándorlók számára vallásuk gyakorlását, és hagyományaik megőrzését, annyiban, amennyiben ezek nem sértik az európai jogokat és a nemzeti törvényeket, amelyeket a migránsok kötelesek tiszteletben tartani. Az előbbieket hatékony megvalósulása érdekében a bevándorló csoportoknak aktívan kell jelen lenniük az integrációs politika kidolgozásában és frissítésében, ezáltal támogatva az általuk képviselt beilleszkedését. Az integráció eredményességének értékelhetősége érdekében elengedhetetlen, hogy világos és

³² Friedery Réka (2016): Migráció és integráció: német modell. Acta Humana 4. pp:23.-32

³³ Zohnhöfer, Reimut – Saalfeld, Thomas (2019): Szünet közben, politikai változás és válságmenedzsment – a Merkel-kormány mérlege 2013–2017, Wiesbaden, Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 196–200., 516–525

egyértelmű célokat határozzanak meg, amelyek mérhető és kimutathatóak. Ezek lehetővé teszik a teljesítmények rendszeres ellenőrzését és a szükséges fejlesztések elvégzését.³⁴

A beilleszkedési politika másik fő irányvonalának tekinthető a muszlim közösségek integrálása, az Európai Unió irányelvei nyomán került átalakításra. A közelmúlt konfliktusai főként vallási, valamint társadalmi összeférhetetlenségben gyökereznek, ugyanis az iszlám szélsőséges közösségei gyakran nem tisztelik az európai normákat és saját vallási elveikre hivatkozva fogalmazzák meg elvárásaikat.³⁵ Christian Wulff, 2010-es beszéde, amelyben a volt államelnök az iszlámot a német kultúra részének nevezte, heves vitákat eredményezett. Noha Angela Merkel egyetértett vele abban, hogy a muszlim közösségek Németország részét képezik, hangsúlyozta, hogy számukra a német jogrend az irányadó, és a saría törvényeinek alkalmazása nem elfogadható Európában. Ennek hatására születtek meg azok a követelmények, amelyek a német integrációs politika eredményességét kívánták biztosítani:

- Németország nem lehet csupán bevándorló ország, az integrációnak az együttélést kell képviselnie, amelynek alapjai az alkotmányos rend, a német kultúra valamint a keresztény, humanista, valamint a felvilágosodásból eredő értékek.
- A szakképzetlen munkaerő szükségessége nem indokolja a bevándorlás támogatását, mivel a szakképzett munkaerő már biztosított.
- A jelenlegi bevándorlási rendszer keretszámait továbbra is szigorúan kell tartani, a kvóták következetes betartása elengedhetetlen az integrációs politika sikeréhez.
- A családegyesítési szabályozás szigorítása révén a német beilleszkedési politika igyekszik elősegíteni a fiatalabb bevándorlók sikeres integrálódását, ennek érdekében a 16 éves korhatárt 12 évre csökkentették.
- Az integrációt ellenzőkkel szemben a szociális ellátórendszer által biztosított támogatások megvonását alkalmazzák szankcióként, amelyek azokra a személyekre is vonatkoznak, akik saját családtagjaik beilleszkedését akadályozzák.
- Az integráció előfeltétele a német nyelv ismerete, melynek felmérésére a kibocsátó országban kerül sor.³⁶

A jelenlegi integrációs politika sikerének alapját a következetes megvalósítás képezheti. Az oktatási rendszer diszkriminatív és szegregációs elemeinek felszámolása biztosítja a fiatalok számára a beilleszkedést és az érvényesülés lehetőségét. Emellett a munkaerőpiaci

³⁴ Hautzinger Zoltán – Hegedűs Judit – Klenner Zoltán (2014): A migráció elmélete. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest

³⁵ Csiki Tamás (2012): A migráns iszlám közösségek integrációja Németországban. Nemzet és Biztonság

³⁶ Csiki Tamás (2012): A migráns iszlám közösségek integrációja Németországban. Nemzet és Biztonság

szemléletváltás lehetőséget teremt az eltérő kultúrák közötti megértésre, támogatva, hogy a bevándorlók elfogadják az európai kultúra alapvető értékeit.³⁷

Összegzésként megállapítható, hogy a jelenben, már bevándorlóországgént jellemezhető Németország jelentős erőfeszítéseket tett az országba érkezők beilleszkedése érdekében, azonban hamar szembesült azzal a problémával, hogy az első-és másodgenerációs bevándorlókat nem lehet integrálni, különösen a török közösséget, akik gyakran nem azonosulnak teljes mértékben a nyugati értékrenddel.

³⁷ Friedery Réka (2016): Migráció és integráció: német modell. Acta Humana 4. pp:23.-32.

3.5. Franciaország migrációs politikája³⁸

Franciaország migrációs politikájával kapcsolatban gyakran kritikus a szemlélet, ez pedig a közelmúltban többször előfordult terrorcselekmények, valamint a „no-go zónák” létezésével magyarázható. Az ország valóban sok legális, illetve illegális bevándorlót vonz, volt gyarmattartó mivoltja okán. Azonban a helyzet rendkívül összetett, hiszen a migráció kérdése mélyen megosztja a francia társadalmat. Mindazonáltal Franciaországban számos érv szól mind a migráció mellett, mind ellene.³⁹ Franciaország ugyancsak különösen érintett a migrációs folyamatokban, földrajzi elhelyezkedése és történelmi múltja miatt, amelynek során inkább célországnak, mintsem tranzitállomásnak tekinthető. Korábbi gyarmattartóként aktív kapcsolatot ápol egykori gyarmataival, melyekkel történelmileg szoros gazdasági és társadalmi köteléket tart fenn. Erre kiváló példa, hogy már a 20. század elején Franciaország és gyarmatai között biztosított volt a szabad munkaerőmozgás, ennek értelmében, pedig regisztráció hiányában is szabadon az országba érkezhettek.⁴⁰ Ennek hatására számos volt gyarmati ország állampolgára érkezik munkavállalási céllal Franciaországba, és jelentős a francia vállalatok jelenléte, például Marokkóban és Tunéziában, ami tovább erősíti a kölcsönös kapcsolódást.⁴¹ Franciaország és volt afrikai gyarmatai közötti napjainkban is szoros kapcsolatot az előbb említetteken kívül a kulturális hasonlóságok és nyelvi kapcsolódás is erősebbre fűzik.^{42 43}

Az első nagy bevándorlási hullám Franciaországba az 1800-as évek elején kezdődött, főként Olaszországból, Belgiumból és Svájcban. A második világháború okozta gazdasági összeomlás következtében vált szükségessé a francia államnak is a külföldi munkaerő az ország újjáépítéséhez. Ennek érdekében Párizs befogadó migrációs politikát alakított ki, különösen az 1950-es évektől, ami a volt gyarmatok lakosságát is az országba vonzotta. A „három dicsőséges évtizedben” Franciaország gazdasága jelentős fellendülést élt meg, amit a migráció stratégiai kezelésével is elősegített. A többek között Spanyolországgal, Marokkóval és Törökországgal

³⁸ Felegyi Júlia (2023): A migrációs válság európai célországainak bevándorláspolitikája. Doktori Értekezés. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola

³⁹ Felegyi Júlia (2023): A migrációs válság európai célországainak bevándorláspolitikája. Doktori Értekezés. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola

⁴⁰ Hamilton, Kimberly, Patrick Simon, Clara Veniard (2004): The Challenge of French Diversity. Migration Policy Institute. Elérhető: <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity> (2024.09.13.)

⁴¹ Vajkai E. Ildikó (2019): A francia migrációs politika irányvonalai. In G. Ferenc (Szerk.), Franciaország a 21. század elején. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 105-130

⁴² Bors Kata (2011): Visages politiques: Ferenc Robák. *Journal Français de Budapest*. Elérhető: <https://jfb.hu/agenda-culturel/visages-politiques-ferenc-robak>

kötött kétoldalú megállapodásai következtében több afrikai országból érkeztek munkavállalók. Jelentős fordulópontot jelentett az állam bevándorlási politikájában az 1962-ben kötött eviani békeszerződés, amely biztosította a szabad beutazást, bár később Franciaország kvótákat határozott meg az országba érkezők számának szabályozására. 1956 és 1965 között megközelítőleg 112 ezer bevándorló érkezett az államba évente, majd ez a szám az olajválságot megelőző években 129 ezer főre nőtt. A volt gyarmatokból érkezők száma is gyarapodott, ugyanis 1974-ben 711 ezer algériai, 260 ezer marokkói, 140 ezer tunéziai, illetve több, mint 80 ezer jugoszláviai bevándorlót számlált az ország.

Az 1970-es évek közepén az olajválság és az azt követő gazdasági világválság hatására Franciaország bevándorlási politikája jelentősen megváltozott. A kormány felfüggesztette a bevándorlók munkavállalását támogató programokat, ezáltal előnyt biztosítva a francia állampolgároknak a munkaerőpiacon. Emiatt a munkavállalási célú migráció visszaesett, és a családegyesítési célú migráció került előtérbe. Az 1970-es évek végén a francia legfelsőbb közigazgatási bíróság, azaz a Conseil d'Etat oly módon játszott kiemelkedő szerepet a menekültek védelmében, hogy jelentősen korlátozta az állam jogkörét a migráció ellenőrzése körében. Az állam gyakran változó belpolitikai helyzete miatt, pedig egyértelmű tény, hogy Franciaország a világelső a bevándorlási szabályozások változását tekintve, hiszen 1980-tól 1998-ig hétszer reformálta meg a bevándorlási politikáját. Franciaország az elmúlt négy évtizedben több migrációs hullámnak volt tapasztalója: a bevándorló háttérű munkavállalók sztrájkjai, az 1980-as években a második generációs tüntetések, az okmányok nélküli migránsok megmozdulása, továbbá a vasfüggöny lebontása és Jugoszlávia felbomlása mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy új migrációs csatornák jöjjenek létre.⁴⁴

Az 1993-as „Pasqua-törvény” egyértelműen Franciaország bevándorlási politikájának mélypontját jelentette, ugyanis a törvény az akkor hatalomra került jobboldali koalíció zéró bevándorlási elvének megtestesülésévé vált. A külföldi diplomások nem kaphattak munkát az országban, a családegyesítési várakozási időt egyről, két évre emelték, továbbá megtagadták a tartózkodási engedélyt azon külföldi házastársaktól, akik házasságkötésük előtt illegálisan tartózkodtak az államban. Ez az időszak a terrortámadások következtében nem kedvezett sem a muszlimoknak, sem pedig az észak-afrikaiak beilleszkedésének, ugyanis a xenofóbia egyre erősödött. Az idegenellenesség egyértelmű megnyilvánulása lett az 1997-es „Dubra-törvény”,

⁴⁴ Sweet, Evan (2017): The Securization of Migration in France The shifting threat of migration: From a threat to culture to a source of terrorism. University of Ottawa. Elérhető: <https://ruor.uottawa.ca/bitstream/10393/36522/1/SWEET%2c%20Evan%20Robert%2020175.pdf>

amely kiterjesztette a csendőrség jogkörét az illegális bevándorlás elleni fellépésben.⁴⁵ Külön figyelmet érdemel az 1998-as bevándorlási törvény, amely külön státuszt teremtett a magasan képzett munkaerő, tudósok és kutatók számára, illetve további intézkedésekkel könnyítette a magasan képzett szakemberek beutazását. A törvény egyszerűsített eljárást engedélyezett olyan ideiglenes munkavállalók számára, akik 180.000 franknál többet kerestek, továbbá egyéves tartózkodási engedéllyel családegyesítést is kérhettek.⁴⁶

A kétezres évek migrációs politikáját nagyban meghatározta a Franciaország és Nagy-Britannia közötti ellentét az illegális bevándorlás tekintetében. Ennek „kiváló” megnyilvánulása a 2001-es francia Riviéra közelében történt tragédia. A közel 900 kurd menekültet szállító EAST SEA teherszállító hajó, megfeneklett, ezáltal több száz menekült életét követelve. 2000 őszén az Európai Unió elnökségét betöltve, Franciaország számos javaslatot tett az embercsempészekkel szembeni fellépés szigorítása érdekében, amit 2001 májusában a Miniszterek Tanácsa a svéd elnökség alatt fogadott el. 2006-ban a francia Szenátus létrehozott egy vizsgálóbizottságot az illegális migráció kezelésére. A bizottság 54 pontból álló ajánlásomagot dolgozott ki, melynek célja a migráció határozott, de emberséges csökkentése. A javaslatokban szerepeltek bilaterális és multilaterális egyezmények, egy új vízumrendszer kialakítása, valamint a menekültügyi eljárások gördülékenyebbé és hatékonyabbá tétele is. A Bizottság erre válaszul azt nyilatkozta, hogy ennek megvalósításához valós és pontos adatok szükségesek az államban illegálisan tartózkodó migránsokról, ugyanis csak becslésekre tudnak alapozni. Az akkori miniszterelnök, Nicolas Sarkozy nyilatkozata alapján 2006-ban 400.000 regisztrált migráns tartózkodott az országban, azonban ez a szám évente akár 100.000 fővel is emelkedhet.⁴⁷ 2011-ben az immár köztársasági elnök, Sarkozy, az akkori olasz belügyminiszterrel a Schengen eddig kialakult rendszerét kívánták megreformálni és a nagy migrációs nyomás esetére az államhatárok ideiglenes visszaállítását szorgalmazták. 2011-ben felhívták a tagországok figyelmét a Földközi-tenger mentén kialakuló konfliktusban érintett tagállamok támogatására a bevándorlás effektív kezelése érdekében, illetve a tagországokon kívül Tunézia segítségét is kérték, az Észak-Afrikából induló illegális bevándorlás megfékezésére.⁴⁸

⁴⁵ Sweet, Evan (2017): The Securization of Migration in France The shifting threat of migration: From a threat to culture to a source of terrorism. University of Ottawa. Elérhető: <https://ruor.uottawa.ca/bitstream/10393/36522/1/SWEET%2c%20Evan%20Robert%2020175.pdf>

⁴⁶ Guiraudon, Virginie (2001): Immigration Policy in France. Brookings. Elérhető: <https://www.brookings.edu/articles/immigration-policy-in-france/>

⁴⁷ Garcia, Antonio (2016): Combien d’immigrés clandestins en France? Radio France Internationale. Elérhető: http://www1.rfi.fr/actufr/articles/076/article_43041.asp (2024.09.13.)

⁴⁸ The Local France (2016): Majority in France against immigration. THE LOCAL. Elérhető: <https://www.thelocal.fr/20160823/immigrationnegative-for-france-majority-says/> (2024.09.13.)

Franciaország migrációs politikáját, különösen Emmanuel Macron elnökségét megelőzően, szigorú korlátozások jellemezték, ezáltal visszaszorítva az illegális bevándorlást. 2016-ban az Ipsos felmérése szerint a francia társadalomnak 60%-a vélekedett úgy, hogy a migráció negatívan hat az államukra, csupán 11% látott benne pozitívumokat. Ezenkívül a megkérdezettek 63%-a úgy vélte, hogy a migránsok nem képesek sikeresen integrálódni, 54%, pedig kétségbe vonta a menekültügyi kérelmek valóságosságát. A felmérésre minden bizonnyal hatással voltak a megelőző években történt terrortámadások.⁴⁹

Franciaország migrációs politikájában nagy változást jelentett a 2018-ban, megszavazott új menekültügyi törvény, amely a 2015-ös törvényt váltotta fel. A 2018-778-as törvény célja az ellenőrzött bevándorlás megvalósítása, a menedékjog kérelmezésének gyorsítása, illetve a hosszútávú integráció támogatása Franciaországban. Ennek értelmében a menekültügyi kérelmek elbírálási idejét 14 hónapról 6 hónapra csökkentették, hogy gyorsabb döntéshozatalt biztosítsanak. Ugyanakkor a tartózkodási és munkavállalási engedélyek időtartamát megnövelték: a rászorulóknak esetében ezek az engedélyek immár négy évig érvényesek. A törvény további integrációs programokkal támogatja a bevándorlók társadalmi beilleszkedését, hogy jobban illeszkedjenek a francia társadalom munkaerőpiaci és szociális elvárásaihoz.⁵⁰ Noha a törvény az integráció elősegítését célozza, az elutasított kérelmek esetében szigorú intézkedéseket is bevezet, például a hazatoloncolás elrendelését követően a fogvatartási idő akár 90 napra is kiterjeszthető, annak érdekében, hogy a kitoloncolások végrehajthatók legyenek. Az integrációt elősegítő intézkedések részeként megduplázták a francia nyelvórák számát, és a fél éve az államban tartózkodók már a kérelmek elbírálása alatt is dolgozhatnak. A törvény továbbá anyagi támogatást nyújt a vidéki településeknek a bevándorlók befogadására.⁵¹

⁴⁹ Majority in France against immigration. THE LOCAL fr, <https://www.thelocal.fr/20160823/immigrationnegative-for-france-majority-says/> letöltés: 2024.09.13.

⁵⁰ Migrációkutató Intézet (2018): Un Coup de bluff: Francia migrációs és integrációs alapelvek Macron elnöksége alatt. Elérhető: <https://migraciokutato.hu/2018/10/12/un-coup-de-bluff-francia-migracios-es-integracios-alapelvek-macron-elnokege-alatt/> letöltés: 2024.09.13.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Migrációkutató Intézet (2018): Un Coup de bluff: Francia migrációs és integrációs alapelvek Macron elnöksége alatt. Elérhető: <https://migraciokutato.hu/2018/10/12/un-coup-de-bluff-francia-migracios-es-integracios-alapelvek-macron-elnokege-alatt/> letöltés: 2024.09.13.

3.6. Franciaország integrációs politikája

Az 1950-es években Franciaország nagy szerepet játszott az európai integráció folyamatában az Európai Közösség egyik alapítójaként⁵², valamint Robert Schuman elképzelése szerint aktívan vett részt Európa egységesítésének kialakításában. Azonban az 1980-as évekig a politikai diskurzusban minimális volt a bevándorlók integrációjának kérdése. A kormány 1975-ben létrehozta a bevándorló munkásokért felelős államtitkárságot, de a hangsúly elsősorban a migrációs áramlások, a lakhatási kérdések és a kulturális ügyek kezelésén volt, nem pedig az integráción. A francia integrációs politika az asszimilációt tekintette jó irányvonalnak a bevándorlók beilleszkedésével kapcsolatban, amely megkövetelte, hogy a francia társadalomba való beolvadással adják fel identitásukat, kultúrájukat, és a francia többségi társadalom által elfogadott normákhoz igazodjanak. Ez a megközelítés jellemezte Európa legtöbb országát is a 20. század folyamán, amikor a migrációs hullámok felerősödtek. Az integrációs politika korai időszakában kiemelt cél volt a nyelv, kultúra és az ideológiai egységesség biztosítása a bevándorlókkal szemben, azonban inkább csak a francia társadalom felszínes attitűdjeit sajátították el, megőrizve a saját hagyományaikat, vallásukat közösségeikben. Továbbra is erősen kötődtek származási országuk kulturális örökségéhez, ezért diaszpórákban éltek, őrizve saját identitásukat.⁵³ Az integráció francia modelljének megvalósulását egyértelműen több tényező nehezítette. A 20. század első felében az idegengyűlölet gyakran valósult meg rasszista támadások formájában, amelyeket a gyarmatok felszámolására irányuló ideológiai követelések is tápláltak. Ezek az eszmék összekapcsolták a faji felsőbbrendűséget a birodalmi terjeszkedés iránti ellenállással, tovább fokozva a xenofób indulatokat.⁵⁴ További problémát jelentett, hogy a második generációs migránsok közössége politikai értelemben igényt tartottak nemzeti státuszra, tehát, hogy ugyanazok a kedvezmények illessék meg őket, mint Franciaország polgárait.⁵⁵

⁵², Fejérdy Gergely, Baudouin Ducoux: Az európai integráció múltja, jelene és jövője: francia perspektívából - Institute for Foreign Affairs and Trade elérhető: https://hiia.hu/wp-content/uploads/2021/10/KE_2021_42_FR_European_integration_French_perspective_FG_Ducoux_1004.pdf letöltés: 2024.09.15.

⁵³ Hautzinger Zoltán – Hegedűs Judit – Klenner Zoltán (2014): A migráció elmélete. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest

⁵⁴ Ferwagner Péter (2017): A migráció és a rasszizmus történelmi összefüggései Franciaországban. In: Besenyő János – Miletics Péter (2017): Szemelvények a XXI. századi migráció témaköréből. Honvédelmi Minisztérium, Budapest

⁵⁵ Fejős Zoltán (1991): Bevándorlás és nemzeti identitás: kihívások és lehetőségek. Kisebbségtudományi Szemle (2.) 4. pp: 21- 31.

A 21. században kialakult nézet szerint az állam integrációs politikájának központi területei az oktatás, munkahelyek és a megfelelő lakókörnyezet biztosítása a bevándorlók számára. Az oktatás kulcsszerepet játszik abban, hogy a fiatalokban kevésbé mélyen gyökerező sztereotípiákat illetően, tapasztalati úton formálódjon a véleményük. A kétezres évek elején az integrációs politika fókuszában a diszkrimináció elleni küzdelem, illetve az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés álltak. A bevándorlóknak kötelezően el kellett fogadniuk az úgynevezett beilleszkedési szerződést, amelynek értelmében részt kellett venniük egy olyan képzésen, amellyel fejleszthették szakmai tudásukat és elsajátíthatták a francia nyelvet. A megállapodás később kiegészült egy kifejezetten bevándorló szülőkre vonatkozó fejezettel, amelyben arra utasították őket, hogy a gyermekeik integrációját segítsék elő. Ennek a be nem tartása a gyermekek után járó szociális juttatások megvonásával járt.⁵⁶

A 21. századi szemlélet szerint ugyancsak az asszimilációban rejlik a megoldás, azonban a fenti problémák ismeretében kérdésként felvetendő, hogy: „miként lehet asszimilálni az egyén, vagy a közösség szintjén azokat a bevándorlókat, akik még az integráció szintjén sem értelmezhetők?”⁵⁷ Erre a választ Franciaország, egyben az Európai Unió integrációs politikájának alapelvei nyújthatják:

- Az integráció egy kétirányú folyamat, amelynek során a bevándorlók és a fogadó ország lakosai egyaránt alkalmazkodnak egymáshoz, tehát mindkét féltől megköveteli a kölcsönös megértést egy közös, befogadó társadalom kialakításához.
- Az integráció sikerességéhez alapvető fontosságú, hogy a bevándorlók megértsék és elfogadják az Európai Unió alapértékeit. Az alapértékek olyan közös alapot képeznek, amely hozzájárul a társadalmi kohézióhoz.
- A foglalkoztatás jelentős szerepet játszik a bevándorlók sikeres integrációjában, hiszen elvárt a befogadó állam részéről, hogy hozzájáruljanak az ország gazdasági és társadalmi fejlődéséhez.
- A fogadó állam nyelvének, értékrendjének alapvető szinten történő ismerete és elfogadása feltétele a sikeres beilleszkedésnek.

⁵⁶ Ambassade de France en Allemagne (2024): Immigration Frankreichs Politik der Integration. Elérhető: <https://de.ambafrance.org/Immigration-Frankreichs-Politik-der-Integration> (2024. 08. 26.)

⁵⁷ Kiss Marcell Márk (2020) A német és francia integrációs modell összehasonlítása Diplomadolgozat - Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar 5-23

- Az oktatási rendszer kulcsfontosságú szerepet játszik a fiatal generációk, beleértve a bevándorló gyermekeinek fejlődésében, ezért elvárható, hogy aktívan vegyenek részt az intézményi képzésekben.⁵⁸

IV. JÓLÉTI ÁLLAMOK MODELLJEI A MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉBEN: A JÖVŐBEN ELKERÜLENDŐ ÉS A JÖVŐBEN KÖVETENDŐ?

4.1. A belga modell

A következőkben három jóléti állam- Belgium, Dánia és Svédország-migrációkezelési megoldásait kívánom elemezni, a legfontosabb irányvonalakat kiemelve. A részletesebb elemzés terjedelmi korlátok miatt nem lehetséges, az elemzés a lényegesebb pontokra koncentrálni, hogy átfogó képet nyújtson e modellek sajátosságairól.

Belgium államformája, létrejöttének körülményei, a történelme, többnyelvű, kevert kultúrájára figyelemmel nem meglepő, hogy az Európai Unió székhelyét adó országgént leginkább elfogadó volt a 2015-ös migrációs válság indulásakor Európa területén megjelenő bevándorló tömeg befogadása kapcsán, hiszen az állam megalakulásakor is már a többnyelvűség és a többféle nemzetiségek együttélése volt jellemző.

Belgiumba a II. világháború után a gazdasági fellendülés és az iparosodás okán megindult a bevándorlás Európa más országaiból (Olaszország, Spanyolország), Afrikából (Marokkó) és Törökországból is. A bevándorlók nagyrészt vendégmunkásokként érkeztek, kiszolgálva a jelentkező munkaerőigényt (bányászat, acélipar) az országnak. Tehát az 1950-es évektől Belgiumra is a gazdasági migráció volt jellemző. Az 1960-70-es években a munkaerőpiaci igények kiszolgálása érdekében ez a folyamat folytatódott és magával hozta azt is, hogy vendégmunkások nagyobb része végül maradt Belgiumban és később a családjaik is betelepültek. Az 1980-as években bekövetkező gazdasági válság és munkanélküliség eredményeképpen Belgiumnak szigorítania kellett a bevándorlási és letelepedési szabályait annak érdekében, hogy szigorítsa az ország területére történő belépést és tartózkodást. De az elmondható, hogy Belgium mindig is a gazdag, jobb megélhetést jelentő, a migráció szempontjából célországnak számított.

⁵⁸ Hautzinger Zoltán – Hegedűs Judit – Klenner Zoltán (2014): A migráció elmélete. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Budapest

1990-től a 2000-es évekig a Belgiumba vándorló tömeg száma folyamatosan nőtt, ez különösen Jugoszlávia felbomlása és a kelet-európai országokban bekövetkező politikai, gazdasági változásokból eredeztethető. Nagyobb számban a délszláv háború kegyetlenségei elől menekülő horvát, bosnyák és albán nemzetiségű bevándorló keresett menedéket Belgiumban. A 2010-es évek elején Belgium népessége inkább a bevándorlásnak köszönhetően és nem a születésszám alapján nőtt. Demográfiai összetételében egyre nagyobb lélekszámmal jelentek meg az észak-afrikai, közel-keleti és török közösségek. Ez leginkább a Brüsszeli fővárosi régióban volt észlelhető, amely napjainkban is jellemző.⁵⁹

A 2015-ös migrációs és menekültválság Tóth Péter által meghatározott kategóriák szerint Belgiumot nagyon erőteljesen érintette, sőt kiemelhető, hogy a migrációval leginkább terhelt városok között Brüsszel az első, ha nem az első közé tartozik mind a mai napig.⁶⁰ A migrációs válság elindulása óta az országba bevándorolt és menedéket kérő emberek befogadásával Belgium demográfiai helyzetében kiemelten nagy változások következtek be. Belgium lakosságának egyharmadát 2022-ben már bevándorlók jelentették, amely körülbelül 2,4 millió embert jelentett.⁶¹

A belga migrációs törvény a migrációs válság nyomására, több alkalommal is módosítva lett, mégpedig a belga kormánykoalíciók, vagy az Unió irányelveinek megfelelése érdekében. A törvény reformjai a családegyesítés érdekében történő, joggal való család visszaélést, a kényszerházasságokat volt hivatott megfékezni, továbbá a menekültügyi eljárások felgyorsítását is szorgalmazta. Összességében elmondható azonban, hogy a reformok gyakorlatban történő megvalósulása egy célban osztoznak, mégpedig, hogy megnehezítsék azon bevándorló Belgiumba érkezését, aki nem számít „gazdaságilag produktívnak”. Belgium tehát szelektívnek minősül a migrációs politikájának munkaerőpiaci szegmensében, ugyanis a magasan képzett bevándorlók számára kedvezőbb feltételeket biztosít, ezt bizonyítja a 2012-ben elfogadott „Kék-Kártya Irányelv” is.⁶²

⁵⁹ Martiniello, M., & Rea, A. (2003). Belgium's Immigration Policy Brings Diversity and Conflict.

⁶⁰ Tóth Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről, 2016.

⁶¹ Statbel Belgium in figures- Diversity according to origin in Belgium(2024)
<https://statbel.fgov.be/en/themes/population/structure-population/origin>

⁶² Gsir, S., Laffleur, J. M., & Stanek, M. (2016). Migration policy reforms in the context of economic and political crises: the case of Belgium. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(10), 1651–1669.
<https://doi.org/10.1080/1369183X.2016.1162352>

4.2. A dán modell

A dán társadalom által széles körben elfogadott az az elképzelés, hogy az ország identitása nemcsak a közös történelmi múltnak, hanem az etnikai homogenitásnak is köszönhető. Az ország is szintén azon államok egyike, akik több bevándorlási hullámot éltek át az elmúlt évtizedekben. A migrációs hullámok kezdetben az északi országokból- és Nyugat-Európából érkeztek és csak az 1960-as években vált migrációs célországgá a Törökországot és Pakisztánt elhagyók számára, akik vendégmunkásként igyekeztek elhelyezkedni a dán munkaerőpiacon. Az 1970-es években a globális olajválság, munkaerőpiacra gyakorolt negatív hatásainak következtében Dánia is kénytelen volt leállítani a külföldi munkavállalók beáramlását. A következő évtizedekben az állam sok menekültet fogadott be Közel-Keletről, Vietnámból és Chiléből, amely nagyban hozzájárult az ország lakosságának növekedéséhez. Az 1983-ban elfogadott bevándorlási törvénnyel Dánia az egyik legliberálisabb migrációs politikát folytató országgá vált Európában, ám az 1990-es évektől, folyamatos szigorítások révén mára az ország migrációkezelési gyakorlata- a közvélemény alapján- a legszigorúbbá vált, amely ma komoly politikai diskurzusok tárgyát képezi.⁶³

Az Európai Unió, a schengeni térség, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményének tagjaként Dánia képes volt önjáró politikát kialakítani, mozgásterének kiszélesítésével a migrációkezelésben. Ennek egyik oka, hogy az 1992. június 2-i népszavazáson a dán szavazók szűk többsége (50,7%), elutasította a Maastrichti Szerződés ratifikálását. Ennek eredményeként az ország tárgyalásokat folytatott, amelynek révén sikerült biztosítania több, az európai jog bizonyos területeitől való eltérés lehetőségét. Az „opt-out” megállapodások lehetővé tették Dániának, hogy kimaradjon az Unió büntetőjogi és belügyi rendszerének jelentős részéből. Következésképpen az állam mentesült az uniós igazságügyi és belügyi rendeletek, valamint irányelvek alkalmazása alól, különösen a migrációs és menekültügyi politikák területén, amely lehetővé teszi számára, hogy saját szabályozásai alapján járjon el harmadik országok állampolgáraival szemben.⁶⁴

A 2022-es dániai parlamenti választások eredményeképpen a Szociáldemokrata Párt került hatalomra. Dánia kormányai az elmúlt évtizedekben több alkalommal is változtak, azonban bevándorlási politikájában több, mint húsz éve állandó maradt. Ennek központi eleme a bevándorlási hullámok korlátozására irányuló törekvés, amely a jelenlegi kormány idején is

⁶³ Delage, V., Reynié, D., Robin, A., & Tchounikine, M. (2023): Danish immigration policy: A consensual closing of borders. Fondation pour l'innovation politique 9-54.

⁶⁴ Vargha Márk(2020)-Kapuzárás, pánik nélkül-migrációpolitikai paradigmaváltás Dániában-Migrációkutató Intézet

megmaradt célkitűzésként, összhangban az ország jóléti államként betöltött szerepének fenntartásával. Ebben az olvasatban megállapítható, hogy a nemzeti homogenitás, amelyre a dánok elkötelezettek, kevésbé etnikai, mint inkább politikai, kulturális és erkölcsi alapokon nyugszik. Dánia úgy döntött, hogy korlátozza a bevándorlást, ezzel egyidejűleg, pedig határozott integrációs programot ír elő az országba érkezők számára, annak érdekében, hogy a dán társadalom és a bevándorlók rétegei között kialakult kulturális szakadékot csökkentse. A dán migrációs politika alapvető kérdést vet fel az Európai Unió számára: Biztosítható-e a jóléti államok jövője korlátozó migrációs politika nélkül?⁶⁵

4.2.1. „Gettólistákból Gettóterv”

Az eddig vizsgált országokhoz képest Dánia migrációs politikájának egyik különlegessége, hogy 2010 óta évről évre összeállít egy bizonyos „gettólistát”, amelyen a hátrányos helyzetű városrészek szerepelnek. Ezen listán azok a területek találhatók, ahol az olyan tényezők, mint a magas munkanélküliség, magas bűnözési arány, alacsony iskolai végzettség, illetve első és második generációs bevándorlók nagy aránya, jelentős társadalmi problémát mutatnak. A dán kormány ezzel a módszerrel kívánja azonosítani a társadalmi integrációt akadályozó tényezőket, ezek kezelésére pedig célzott intézkedéseket vezet be oktatási programok és foglalkoztatási támogatások biztosításával. Az ilyen intézkedések sikerességének értékelése mellett elemzik, hogy ezek a tapasztalatok hogyan alkalmazhatók a szélesebb európai kontextusban.⁶⁶ A dán városokban a „gettósodás” nem újkeletű jelenség, ugyanis az 1980-as évektől több lakóövezetben jórészt alacsony jövedelmű dán és nem nyugati bevándorló koncentrálódott. Bár a klasszikus értelemben vett gettók, amelyekben egyetlen kulturális, vagy etnikai kisebbség van jelen, nem létezik, a dánok a „gettó” szót olyan értelemben használják különböző lakóterületekre, ahol sokféle etnikumú bevándorló él, illetve a nem nyugati államokból származó bevándorlók és leszármazottak aránya meghaladja az 50 százalékot, továbbá a dán munkaerőpiacon nem elhelyezkedett, 18 és 64 év közötti lakosok aránya meghaladja a 40 százalékot. Az elmúlt évtized tapasztalatai és statisztikai adatai azt mutatják, hogy ezen területek száma jelentősen csökkent, ugyanakkor azokban a városrészekben, ahol a társadalmi szegregáció továbbra is jelen van, -az úgynevezett „kemény gettóban”-, a szociális problémák továbbra is komoly kihívást jelentenek. A dán kormány a probléma mélységét

⁶⁵ Delage, V., Reynié, D., Robin, A., & Tchounikine, M. (2023): Danish immigration policy: A consensual closing of borders. Fondation pour l'innovation politique 9-54.

⁶⁶ O'Sullivan, Feargus (2020): How Denmark's 'ghetto list' is ripping apart migrant communities. The Guardian. Elérhető: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/11/how-denmarks-ghetto-list-is-ripping-apart-migrant-communities> (2024.08.24.)

felismerve, 2018-ban elfogadta a Gettótervet, amely a gettók és ezáltal a párhuzamos társadalom felszámolását szorgalmazza 2030-ig. A kormány stratégiája a következő fókuszterületre összpontosít: A lakóterületek lebontása és újjáépítése, szigorúbb rendőri fellépés a bűnözés ellen, illetve jobb életkezdés biztosítása minden gyermek és fiatal számára. Továbbá a szegregált lakóterületek kapcsán a terv keretében korlátozzák a jövőben a területeken való letelepedést, sőt az ottani ingatlanok bérleti szerződéseinek a megújítását is. Ezen túlmenően a törvény növeli a bűnüldözésre fordítandó erőforrásokat is, továbbá meghatároz olyan városrészeket, ahol a szabálysértéseket szigorúbban szankcionálják. Noha a törvény ezen aspektusát több kritika is érte, a törvény előtti egyenlőség kapcsán, mégis megmarad bizonyos értelemben az egyenlőség, hiszen mindenki, aki a meghatározott területen bűncselekményt követ el, ugyanazon büntetési kockázattal kerül szembe. Tehát a bűncselekmény szankcionálása a terület kapcsán differenciálódik, nem pedig az elkövető személye alapján.⁶⁷

4.2.2. Paradigmaváltás, a szigorú politika kialakulásának idővonala

2002 és 2016 között a bevándorlási törvényen kilencvenhárom alkalommal módosítottak, majd 2017 és 2019 között további negyvenkétszer. A 2019-es módosítást tekintik a migrációs politika paradigmaváltásának, ugyanis ez változtatta meg a menekültek és családtagjaik tartózkodási engedélyét ideiglenes hatályúvá.⁶⁸ A törvényben való változtatások száma arról tanúskodik, hogy egyértelműen korlátozzák a bevándorlást és szigorítsanak a befogadás feltételein.⁶⁹

Az állampolgárság megszerzéséhez 2002-ben legalább hét évig kellett az országban élni, továbbá két évig tartózkodási engedéllyel és sikeres nyelvvizsgával rendelkezni. 2013-ban már középfokú nyelvvizsgát, illetve egy állampolgársághoz fűződő tesztet kellett teljesíteni a megszerzéséhez. A bűncselekmény elkövetésével járó szankciók nagyban befolyásolják a dán állampolgárrá válást: amennyiben valakire 3000 korona összegű pénzbírságot szabnak ki, úgy 4 év 6 hónapig nem válhat jogosulttá annak megszerzéséhez. Ezen felül, ha valakire börtönbüntetést szabnak ki, elbúcsúzhat a dán társadalom részévé válásától.⁷⁰

⁶⁷ Kovács Emese (2021): Viszlát gettók?-párhuzamos társadalmak és politikai válaszok Dániában- *Horizont*. 2021/8-Migrációkutató Intézet

⁶⁸ Vargha Márk: (2020) Kapuzárás, pánik nélkül-migrációpolitikai paradigmaváltás Dániában Migrációkutató Intézet

⁶⁹ Delage, V., Reynié, D., Robin, A., & Tchounikine, M. (2023): Danish immigration policy: A consensual closing of borders. Fondation pour l'innovation politique 9-54.

⁷⁰ Delage, V., Reynié, D., Robin, A., & Tchounikine, M. (2023): Danish immigration policy: A consensual closing of borders. Fondation pour l'innovation politique 9-54.

A *külföldi munkaerő* szabályozásának kapcsán Dániának szintén határozott a politikája: 2002-ben bevezették a szakmai engedélyeket, hogy megkönnyítsék a külföldi szakképzett munkavállalók tartózkodási engedélyének megszerzését a munkaerőhiánnyal küzdő ágazatokban. A 2006-ban elfogadott törvény bevezette a zöld kártyát, illetve a pontrendszert, amelyek szintén a magasan képzett külföldiek tartózkodási engedélyük megszerzését segíti elő. Ezeknek a munkavállalóknak először 600 napig terjedő tartózkodási engedélyt biztosítanak, annak érdekében, hogy képzettségi szintjükhöz megfelelő munkakört találjanak. 2019-ben némileg enyhült a munkaerőpiacon való elhelyezkedés a külföldiek számára, ami a tartózkodási engedélyek terjedelmében is megnyilvánul: 2020-ban két új rendszer került bevezetésre. Az egyik lehetővé teszi az államban már két éve, megszakítás nélkül dolgozó külföldinek, hogy további két évvel hosszabbítsa az engedélyét, ha a hosszabbítás indoka humanitárius ok. A másik rendszer meghatározza a munkaerőhiánnyal küzdő szakmák listáját, amelyekből választhatnak a külföldiek, hogy később erre alapítva kérjenek tartózkodási engedélyt.⁷¹

Megállapítható, hogy Dánia a magasan képzett munkavállalókat részesíti előnyben. Ez a politika is szelektívnek mondható, még annak ellenére is, hogy az állam gyakran szembesül munkaerőhiánnyal.

Az *állandó tartózkodási engedély, illetve kiutasítási politika* vonatkozásában 2004 óta érvényben lévő vízumszabályok alapján, megakadályozásra kerül azon kérelmező számára, hogy Dániában maradjon vagy más schengeni térségben lévő országba lépjen, aki lejárt vízummal rendelkezik. A 2006-os módosítás szigorította a huzamos tartózkodási engedélyhez való hozzáférést is: egy sikeresen teljesített beilleszkedési vizsgán felül igazolnia kell a kérelmezőnek, hogy már legalább két és fél éve teljes munkaidős munkaviszonyban áll. 2010-ben bevezették a pontrendszert, amely olyan feltételeket szabott az állandó tartózkodási engedély megszerzéséhez, mint például nyelvi követelmények, társadalmi életbe való beilleszkedés, továbbá foglalkoztatási és képzettségi követelmények. A pontrendszer további kritériumai az államban való életvitelszerű tartózkodás, illetve büntetlen előélet a dán nemzeti joggal szemben. A kérelmező, aki nem szerzi meg az állandó tartózkodási engedélyhez szükséges pontszámot, kérheti az engedélyének ideiglenes meghosszabbítását. Bár a pontrendszer 2012-ben megszüntetésre került, a baloldal továbbra is fenntartja a korlátozó megközelítését, hogy mérsékeljék a bevándorlás által gyakorolt pénzügyi kockázatot a jóléti államra, amelynek fenntartása a legfontosabb Dánia számára. Jelenleg az állandó tartózkodási

⁷¹ Uo. 9-54.

engedély megszerzésének alapvető kritériumai következők: 8 év jogszerű tartózkodás az országban, büntetlen előélet, a „Dán Nyelv 2” szintű nyelvvizsga teljesítése, adósságmentesség a dán állammal szemben, továbbá legalább három és fél évig kereső tevékenység folytatása.⁷²

A *családegyesítés* feltételei gyakran változtak az elmúlt évtizedben. A legfontosabb reformokat vizsgálva megállapítható, hogy az állam, a korlátozásaival a rendezett, illetve kényszerházasságok, továbbá a bevándorlók számát akarja lecsökkenteni az államban, hogy mindeközben biztosítsa a megfelelő integrációt azoknak a bevándorlóknak, akik már az országban tartózkodnak. A családegyesítés reformjainak alakulása a következő: A 2010-es években bevezetett pontrendszert eltörölték, 2012-ben a családegyesítést kérelmezők tartózkodási engedélyt kaphattak, feltéve, hogy házastársuk jogszerűen élt Dániában, mindkét házastárs betöltötte a 24. életévüket, illetve teljesítették a dán nyelvvizsgát. 2018-ban egy új megközelítés alakult ki a gyakorlatban: a családegyesítést kérelmező személyt egy úgynevezett szponzornak kell segítenie. Szponzor az lehet, aki legalább 5 évet dolgozott az országban, felsőfokú végzettséggel rendelkezik és középszinten beszéli a dán nyelvet. A mai gyakorlatban a családegyesítést kérelmező személynek a családi kapcsolat és a nyelvismereten kívül azt is igazolnia kell, hogy a szponzor segítségével képes a megélhetését biztosítani, szociális támogatás nélkül.⁷³

⁷² New to Denmark(2024)-Apply for a permanent residence permit Elérhető: <https://www.nyidanmark.dk/de-DE/You-want-to-apply/Permanent-residence-permit/Permanent-residence>

⁷³ Delage, V., Reynié, D., Robin, A., & Tchounikine, M. (2023): Danish immigration policy: A consensual closing of borders. Fondation pour l'innovation politique 9-54.

4.3. A svéd modell

Dánia példája után Svédországot egy kontrasztos megközelítésként mutatom be: míg Dánia egyre szigorúbb migrációs politikát vezetett be annak érdekében, hogy a társadalmát védje, Svédország hosszú ideig rendkívül nyitott maradt a bevándorlók fogadásában, azonban mára már nyilvánvaló, hogy Svédország is szigorítaná migrációs politikáját. A svéd modell, amelyet gyakran az európai szociális társadalom megtestesítőjeként tartanak számon, a migrációs válság idején is példát mutatott Európának a humanitárius értékek iránti elkötelezettségével, azonban a nagylelkű politika nem csak a svéd társadalmat, hanem politikai légkörét is megváltoztatta, továbbá teret adott radikálisabb politikai erők, köztük a szélsőjobboldali mozgalmak megerősödésének.

Svédország ugyancsak célország a bevándorlásnak, azonban a többi északi országhoz hasonlóan sokáig monoetnikus és monokulturális maradt.⁷⁴ A középkorban lett először tanúja a migrációnak, amikor kereskedelemmel foglalkozó germán törzsek érkeztek az államba, később pedig az ipar fejlődésének köszönhetően többek között olaszok, romák és franciák érkeztek az akkor még Svéd Királyságba. A fordulópontot az ország 1850-től 1939-ig tapasztalhatta meg, ugyanis ezt az időszakot a kivándorlás jellemezte, majd a második világháború után a fentiekben vizsgált államokhoz hasonlóan érintette az államot, ugyanis rengeteg menekült érkezett Svédországba. A bevándorlás olyan méreteket öltött, hogy az 1950-es években lakhatási válság alakult ki, amelyet a svéd kormány 100.000 lakás építtetésével próbált megoldani 1965 és 1974 között. 1969-ben létrehozásra került a Bevándorlási Hivatal.⁷⁵ A Hivatalnak feladatkörei közé tartozott a menekültek fogadása, a menekültközpontok felügyeletének ellátása, illetve a bevándorlók anyagi támogatásának navigálása. Ebben az időszakban a gyakorlatban megvalósuló befogadásért az elszállásolástól, a nyelvtanítástól, az egészségügyi ellátásig a svéd önkormányzatok feleltek, sőt még a mai napig is. Ezt követően megnyíltak Svédország határai az Európai Gazdasági Térség polgárai előtt, a schengeni egyezményhez való csatlakozása után, amelynek következtében 29.000 ember érkezett az országba.⁷⁶ Az 1998-ban létrejött Integrációs Hivatal fő feladata az esélyegyenlőség biztosítása volt etnikai háttértől függetlenül. A Hivatal figyelemmel kísérte a társadalomban bekövetkező változásokat a

⁷⁴ Banaś, M. (2021). Swedish Migrant Integration Policy after 2015. A Revised Approach in the Shadow of the Migration Crisis, *Fuori Luogo Rivista di Sociologia del Territorio, Turismo, Tecnologia*. Volume 9 – Issue 1/2021. Pages 69 – 85.

https://www.researchgate.net/publication/358595500_Swedish_Migrant_Integration_Policy_after_2015_A_Revised_Approach_in_the_Shadow_of_the_Migration_Crisis letöltés: 2024.08.21.

⁷⁵ Horváth-Sántha Hanga (2015): Integrációs gyakorlatok Svédországban. Migrációkutató Intézet. <https://migraciokutato.hu/2015/09/10/integracios-gyakorlatok-svedorszagban/> letöltés: 2024.10.10.

⁷⁶ Horváth-Sántha Hanga (2015): Integrációs gyakorlatok Svédországban. Migrációkutató Intézet. <https://migraciokutato.hu/2015/09/10/integracios-gyakorlatok-svedorszagban/> letöltés: 2024.10.10.

diszkrimináció és xenofóbia egyidejű megelőzésével. A Hivatal 2007-ben megszüntette tevékenységeit, helyette egy rövid ideig az integrációs és egyenjogúsági ügyekkel foglalkozó minisztérium működött. Az új Integrációs és Esélyegyenlőségi Minisztérium 2008-ban reformjaival egy új integrációs rendszert és egy átfogóbb stratégiát alakított ki. A bevándorlók integrációját elsősorban az általános szociálpolitikákon keresztül valósították meg. Hangsúlyosabbá vált emellett az újonnan érkezők munkaerőpiaci integrálása, amelyhez 2016-ban a svéd kormány 200 millió eurót biztosított azzal, hogy azt képzési programokra és nyelvi oktatásra fordítsák. A szabályok értelmében a 2018-ban érkezettek munkaerőpiacon való elhelyezkedéséhez oktatást és nyelvtanulási lehetőséget biztosítottak.⁷⁷

A 2015-ben érkező menekültáradat feladta a leckét a svéd kozmopolita modellnek is, azonban a 2014-ben megválasztott Stefan Löfven szociáldemokrata miniszterelnök a korábbi kormányok humanitárius elkötelezettségét kívánta fenntartani. 2015-ben 163.000 menedékkérelmet regisztráltak, ami megváltoztatta az előbbi hozzáállást: felvetődött a falépítés, illetve a határellenőrzés kérdése is.⁷⁸ 2015-től Svédországban jelentős változás következett be a migrációs politikájában, ugyanis az addig liberális megközelítésből szigorúbb szabályozásra váltott át, ami az államra nehezedő gazdasági terhek miatti aggodalommal magyarázható. A narratíva egy zéró-bevándorlás felé tolódott el, ahol a növekvő bevándorlást az állami erőforrásokra jelentett fenyegetésnek tekintették.⁷⁹ Bár jelentős mennyiségű menekültet fogadott be, kénytelen volt ideiglenesen visszaállítani a déli határainak ellenőrzését. Az akkori miniszterelnök, Stefan Löfven több szigorított intézkedést jelentett be, például a menekültek tartózkodási engedélyét ideiglenesre változtatták, a családegyesítési kérelmet benyújtóktól, pedig állandó tartózkodási engedélyt vártak el, azonban állandó jövedelem és a lakhatással szemben támasztott feltételek teljesítése nélkül a kérelmeket elutasították.⁸⁰ A menekültválság Svédország költségvetésének több, mint öt százalékát felemésztette, pontosabban 6 millió dollárt.⁸¹ Svédország 2017-ben ismét szigorításokat vezetett be, mivel tapasztalatai alapján felismerte a migrációval járó biztonsági kockázatokat. Egyik katalizátora

⁷⁷ European Commission-European Website on Integration(2024):Migrant Integration Governance in Sweden. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/governance/sweden> Letöltés: 2024.09.18.

⁷⁸Elzbieta M. Gozdzia, Izabella Main and Brigitte Suter (2020): Europe and the Refugee Response A Crisis of Values?, Routledge Studies in Development, Mobilities and Migration

Elérhető: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/75993/1/9781000036398.pdf#page=235>

⁷⁹ Dr.Ram, Tiwari. (2023). Cosmopolitanism and Welfare Chauvinism in Sweden. 107-129. doi: 10.1007/978-3-031-19153-4_4 letöltés: 2024.10.10.

⁸⁰ Hagelund, A. After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden. *CMS* 8, 13 (2020). <https://doi.org/10.1186/s40878-019-0169-8>Letöltés: 2024.09.18.

⁸¹ James Traub (2021): Even Sweden Doesn't Want Migrants Anymore-Foreign Policy Elérhető: <https://foreignpolicy.com/2021/11/17/even-sweden-doesnt-want-migrants-anymore-syria-iraq-belarus/> letöltés: 2024.10.10.

a 2017-es stockholmi terrortámadás volt, amely rámutatott a nemzetbiztonsági fenyegetésekre. 2018-ban a svéd kormány egy tízéves tervet terjesztett elő a szegregáció elleni küzdelem érdekében, amely több uniós tagállamhoz hasonlóan az oktatásra, munkaerőpiacon belüli elhelyezkedésre, illetve a társadalomba való beilleszkedésre koncentrált.⁸²

A közelmúlt szigorú politikájának köszönhetően, a skandináv országban ötven év óta először, többen hagyják el az országot, mint ahányan bevándorolni akarnak. Míg a migrációs válság éveiben, Svédországban volt a legnagyobb a menedékkérők száma a lakosság számához viszonyítva, ez mára már teljesen megváltozott.⁸³ Megfigyelhető, hogy a közelmúlt megfontolatlan bevándorlási politikája, valamint a sikertelen integráció rendkívül megterhelte a jóléti államot: A felelőtlen migrációs politika következtében kialakult párhuzamos társadalmak melegágyként szolgálnak a szervezett bűnözésnek, ami ellen Svédország folyamatosan küzd a migrációs válság óta. Az elmúlt évtizedben több lövöldözéses bűncselekmény, terrorcselekmény, továbbá „bandaháborúk” félemlítik meg az ország lakosait. Nyilvánvalóan nem okolható kizárólag az ország migrációs politikája: az évtizedek során olyan szegregált városrészek alakultak ki az államban, ahol a bevándorló háttérű lakosok a svéd társadalom többi tagjától elkülönülten élnek. Továbbá a migráns háttérrel rendelkező lakosok és a svédek kulturális és értékek közötti különbségek is okolhatók az elmúlt idők konfliktusaiért.⁸⁴

V. ÖSSZEGZÉS

5.1. Az Európai Unió migrációkezelése: a 2015-ös válságtól a Migrációs és Menekültügyi Paktumig

Az elmúlt évtizedben az Európai Unió soha nem látott migrációs válsággal szembesült, amely különösen a 2015-ös csúcsidőszakban tette próbára az Unió tagállamait. A válság kezelésére bevezetett intézkedések-különösen a kötelező kvótarendszer- megosztottságot eredményeztek a tagállamok között, mivel egyes országokra aránytalan terheket róttak, míg a többi tagállam gyakorlatilag kibújt a felelősség alól. A hirtelen érkező nagy létszámú menekültek befogadása

⁸² Admir Skodo: Sweden: By turns welcoming and restrictive in its immigration policy. in: Migrationpolicy, 2018. 12. 06. Elérhető: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-turns-welcoming-and-restrictive-its-immigrationpolicy> Letöltés: 2024.09.18.

⁸³ DW Magyar (2024.08.22.) Svédország migrációs politikája: nyitott kapuk helyett bezárkózás? <https://www.youtube.com/watch?v=avHyosLMXIU>

⁸⁴ ⁸⁴ Sztankai Krisztián (2021): A migrációs válság hatása társadalmunkra. *Hadtudományi Szemle*. 14 (4). pp. 69-81. Elérhető: https://real.mtak.hu/138059/1/07_sztankai_69-81_HSZ_2021_4.pdf

jelentős költségekkel jártak, ezek a terhek, pedig különösen azokra az országokra nehezedtek, amelyek már eleve gazdasági nehézségekkel küzdöttek.

Az Európai Unió 2015-ben létrehozott kvótarendszere a menekültválságot volt hivatott kezelni, a menedékkérők tagállamok közötti újraelosztásával. A kezdeményezés a frontországok, például Görögország, Olaszország és Magyarország tehermentesítése érdekében jött létre, ennek végrehajtása azonban ellenállásba ütközött, különösen Magyarország részéről, aki arra hivatkozott, hogy a rendszer sérti a nemzeti szuverenitást.⁸⁵ Az EU 2015. szeptember 23-án megállapodott abban, hogy 120.000 menekültet oszt el a tagállamok között, azonban az igazságtalan elosztási kulcsot több kritika érte a kvóták aránytalansága miatt: Magyarország, Románia, Szlovákia és Csehország is a megállapodás ellen szavazott. Az elosztási kulcs számítása tagállamokra lebontva a lakosság, GDP, a menedékkérelmek átlagos száma, illetve a munkanélküliségi rátából került kiszámításra. A Szíriából, Eritreából és Irakból érkező menekültáradat Írországot, az Egyesült Királyságot és Dániát elkerülte, mivel a Lisszaboni szerződés alapján mentesülhettek a kötelezettség alól.⁸⁶

A 2015-ös kvótarendszer negatív következményeit leginkább a szegényebb keleti és déli országok érzik, akik még jelenleg is küzdenek az ezzel kapcsolatban felmerült gazdasági korlátokkal. Megállapítható továbbá az is, hogy az Unió a válság idején különösen hiányban szenvedett a menekültek befogadását segítő intézményekben és adminisztratív kapacitásaiban a menekültkérelmek elbírálását illetően.⁸⁷ Az Unió egységét is próbára tevő kvótarendszer teret adott a nacionalista és populista pártok megerősödéséhez, amelyek a migrációt, illetve a befogadó társadalmak-és menekültek közötti kulturális -különösen a vallási-különbségeket fegyverként használva a nemzeti szuverenitás veszélyét hangoztatják.

A 10 éve folyamatos politikai vitát generáló migrációs és menekültügyi paktum elfogadásra került az Európai Parlament csekély többsége által, ami a 2015-ben kialakult katasztrofális helyzet elkerülése érdekében jött létre, illetve, hogy az elmúlt évek fegyveres konfliktusai

⁸⁵ Marton, Varju., Veronika, Czina (2016): Hitting where it hurts the most: Hungary's legal challenge against the EU's refugee quota system. Elérhető: <https://typeset.io/papers/hitting-where-it-hurts-the-most-hungary-s-legal-challenge-44t04evt7y> (2024. 07. 15.)

⁸⁶ Luc, Bovens., Anna, Bartsch. (2015). Why the refugee quota system is unfair on poorer eastern and southern EU states. Elérhető: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/10/01/why-the-refugee-quota-system-is-unfair-on-poorer-eastern-and-southern-eu-states/> (2024. 07. 17.)

⁸⁷ Luc, Bovens., Anna, Bartsch. (2015). Why the refugee quota system is unfair on poorer eastern and southern EU states. Elérhető: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/10/01/why-the-refugee-quota-system-is-unfair-on-poorer-eastern-and-southern-eu-states/> (2024. 07. 17.)

következtében menekülésre kényszerült emberek fogadására sokkal felkészültebb legyen a jövőben. Ennek érdekében a menekültügy és az ezzel kapcsolatos kérdések, mint a határigazgatás, a belső határok ellenőrzése, illetve a kérelmezők letelepítése folyamatos napirendi ponton szerepelt a Tanács ülésein. A paktum azonban a sok várakozás ellenére csalódást okozott a menedékkérők segítésére létrehozott civil szervezetek, a baloldali szociáldemokraták, valamint a kereszténydemokrata és liberális pártoknak is. A migrációs és menekültügyi paktum, nevével ellentétben, a menedékjogot kérő illegális bevándorlókra helyezi a hangsúlyt. A paktum nem határoz meg olyan politikákat, amelyek a bevándorlók foglalkoztatásával, integrációjával vagy olyan eljárásokkal foglalkozna, amelyek az illegális bevándorlók „legalizálására” irányulna. A migrációs politikák meghatározása továbbra is a tagállamok hatáskörébe tartozik, de a schengeni térségen belül ettől függetlenül szükség van a tagállamok közötti együttműködésre.⁸⁸

A paktum öt rendeletéből kettő vált konszenzusossá a tagállamok között: az egyik az úgynevezett átvilágítási rendelet, amely az EU külső határain végzett ellenőrzéseket pontosítja: személyazonossági, biztonsági, továbbá egészségügyi ellenőrzéseket irányoz elő. A másik rendelet az úgynevezett EURODAC, amely az illegális határátlépések korlátozása érdekében egy ujjlenyomat-adatbázist hoz létre a menekültek nyomon követésére a schengeni térségben. A migrációs és menekültügyi paktum fontos rendelkezése a közös menekültügyi eljárás, amelynek fontos újdonsága, hogy a tagállamok visszaküldhetik, vagy kitoloncolhatják a menedékkérőket egy biztonságosnak vélt harmadik országba, ha a menedékkérő korábban kapcsolatban állt azzal az országgal. Miután az Európai Bizottság által előterjesztett kvótarendszer a 2015-ös válságban megbukott, most egy másik modellt irányoztak elő: a paktum olyan szolidaritási rendszert létesít, amellyel a tagállamok vagy éves kvótát kapnak a menedékkérőkre vonatkozóan, vagy pénzügyi támogatást fizetnek, pontosabban 20.000 eurót minden be nem fogadott menedékkérő után, vagy ugyanezt az összeget a menedékkérők utáni költségek fedezésére, vagy a származási országokban bevándorlással kapcsolatos projektekre kell fordítaniuk. Továbbá a rendelet azt is előírja, hogy 30.000 embert kell a többi uniós tagállamba áttelepíteni a külső határokkal -tehát a mediterrán országokból- rendelkező

⁸⁸ Carmen González Enríquez(2024): The EU Pact on Migration and Asylum: context, challenges and limitations-Elcano Royal Institute elérhető: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/the-eu-pact-on-migration-and-asylum-context-challenges-and-limitations/> (2024. 08. 14.)

tagállamokból. Az elosztási kritériumok most is az ország népessége, GDP-je, illetve a korábban befogadott illegális bevándorlók számához illeszkedően kerülnek megállapításra.⁸⁹

A rendelet 2026-os hatálybalépéséig a tagállamoknak ki kell építeniük a menekültek fogadására alkalmas infrastruktúrát, továbbá olyan eljárásokat, amelyek a menedékjog iránti kérelmek feldolgozásához szükségesek. Az elkövetkezendő időszakban azonban az Európai Bizottságnak is lesz feladata: biztosítani kell, hogy minden tagállam rendelkezzen a paktum végrehajtásához szükséges akarattal, amely komoly feszültségeket fog eredményezni, nem csak a paktumot elutasító (lengyel és magyar) országokkal, de még az Unió legtöbb menekültet befogadó államával is, mégpedig Németországgal.

A növekvő instabilitás Afrikában, különösen a Száhel-övezetben, ami a jövőben az elsivatagosodás miatt ökológiai migrációra is okot fog adni, továbbá a Közel-Keleten Palesztina és Izrael közötti háború és a Kelet-Európában zajló orosz-ukrán konfliktus az Unió felé történő tömeges népességvándorlást vetíti elő, ez pedig a tagállamok egyre szigorodó migrációs politikáit fogja eredményezni.⁹⁰

⁸⁹ Carmen González Enríquez(2024): The EU Pact on Migration and Asylum: context, challenges and limitations-Elcano Royal Institute elérhető: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/the-eu-pact-on-migration-and-asylum-context-challenges-and-limitations/> (2024. 08. 14.)

⁹⁰ Uo.

5.2. Kutatási kérdések megválaszolása

- Milyen sajátos problémákkal küzd Németország és Franciaország a migráció kezelésében?
A dolgozat összegzéseként és egyben első kutatási kérdésem megválaszolása érdekében megállapítottam, hogy a részletesebb elemzés tárgyaként szolgáló államok sajátos problémákkal küzdenek. Németországban a 2014-es szemléletváltás után a Willkommen-politika éreztette a hatását, melynek fő célkitűzése, a menekültek munkaerőpiacra és társadalomba történő integrálása volt. A Willkommen nagyon jól jellemezte Angela Merkel „Wir schaffen das” jelszava, amellyel optimizmust próbált sugallni. Fontosnak tartom azonban megemlíteni, hogy a közvéleménnyel ellentétben Németország sokkal szigorúbb volt a bevándorlási politikájában. A kezdetleges mozgatórugója a befogadóbb politika mögött az volt, hogy a jobboldali kormánypártok a „migránsok befogadásával” a munkabérek lecsökkentését érik el, de időközben rájöttek arra, hogy a második generációs migránsokat nem lehet integrálni, ezért már 2011-ben kimondták hogy ez nem fog működni, szigorításra van szükség azonban a szír polgárháború, megváltoztatta a Willkommen meneteit. Ez az akkor kialakult probléma ma is érezteti hatásait. Tehát Németországban a legnagyobb kihívást a második generációs bevándorlók integrálása jelentette. Franciaország sajátos problémája a következőkben rejlik: A francia felvilágosodás óta a szekularizmus, a francia identitás mint eszme, pontosan vallási és nacionalista túlfajzások ellen fogalmazta meg önmagát, a bevándorlók pedig gyakran olyan államokból érkeznek, ahol ezt az identitásképző erőt, csúnya hübrisszel kifejezve a franciák már régen meghaladták. A francia társadalom ellenérzéseit, xenofóbiát pedig tovább erősítették a 2010-es években elhatalmasodó terrorcselekmények, gondolkodok itt a nizzai és párizsi terrortámadásokra. Integrációjára rátérve, Franciaország sajátos megközelítést képvisel Németországhoz képest, ugyanis az asszimilációban látta/látja a megoldást. Ez pedig azt jelenti, hogy elvárják a bevándorlóktól, hogy vegyék át a francia nyelvet, értékeket és életmódot. A francia állam szekuláris elveire épülő modell arra törekszik, hogy a kulturális különbségeket magánügyként kezeljék a bevándorlók.
- A kutatás másik felében vizsgált jóléti államok közül, melyik állam migrációkezelése megfontolandó az Európai Unió tagállamok számára a jövőben?
Véleményem szerint Dánia migrációhoz való hozzáállása, bár radikális, Franciaország és Németország jóléti államokként fontolóra vehetnék e kicsiny ország megoldásait. Dániában a szociáldemokraták rájöttek arra, hogy a migrációval járulékos negatív következmények a középosztályt érintik, ennek elkerülése érdekében történt politikájában a paradigmaváltás,

valamint a határozott és előremutató politika kialakítása. Fontos még kiemelni, hogy a dánok nem a xenofóbiát kívánják erősíteni, nem a bevándorlókat kívánják támadni, hanem a problémákhoz rendelt célzott intézkedésekkel a társadalmat szeretnék védeni. Karl Popper tolerancia paradoxával párhuzamot húzva:”Ha mindenki toleráns minden eszmével szemben, akkor intoleráns eszmék fognak megjelenni. A toleráns emberek tolerálni fogják ezt az intoleranciát, az intoleráns emberek pedig nem fogják tolerálni a toleráns embereket.” Vagyis, nem lehet mindenkit diszkriminálni, azonban azt sem lehet hagyni, hogy a nyugati társadalmak elveszítsék „nyugati” mivoltjukat a bevándorlók hatására, akik kevésbé progresszív háttérű államokból érkeztek, ugyanakkor tőlük sem várható el a társadalomba történő teljes asszimilálódás. Tehát, a két elemzett országnak, továbbá az Unió tagállamainak is érdemes lehet a jövőben észak felé tekinteni.

VI. FELHASZNÁLT IRODALOM

6.1. Felhasznált irodalom jegyzéke, internetes források

Admir Skodo: Sweden: By turns welcoming and restrictive in its immigration policy. in: Migrationpolicy, 2018. 12. 06. Elérhető: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-turns-welcoming-and-restrictive-its-immigrationpolicy> Letöltés: 2024.09.18.

Attila, Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia. Budapest, 1-22.

Bakos Ferenc (1994): Idegen szavak és kifejezések szótára. Budapest, Akadémiai Kiadó, 497.o

Baldwin-Edwards, Martin, Brad K. Blitz, Heaven Crawley (2019):The politics of evidence based policy in Europe's 'migration crisis'. Journal of Ethnic and Migration Studies, 45(12), 2139–2155.

Banaś, M. (2021). Swedish Migrant Integration Policy after 2015. A Revised Approach in the Shadow of the Migration Crisis, *Fuori Luogo Rivista di Sociologia del Territorio, Turismo, Tecnologia*. Volume 9 – Issue 1/2021. Pages 69 - 85. DOI: 10.6093/2723-9608/7916 https://www.researchgate.net/publication/358595500_Swedish_Migrant_Integration_Policy_after_2015_A_Revised_Approach_in_the_Shadow_of_the_Migration_Crisis letöltés: 2024.08.21.

BBC News (2016): Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

Bors Kata (2011): Visages politiques: Ferenc Robák. *Journal Français de Budapest*. Elérhető: <https://jfb.hu/agenda-culturel/visages-politiques-ferenc-robak>

Carmen González Enríquez(2024): The EU Pact on Migration and Asylum: context, challenges and limitations-Elcano Royal Institute elérhető: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/the-eu-pact-on-migration-and-asylum-context-challenges-and-limitations/> (2024. 08. 14.)

Central Intelligence Agency (2024): Nigeria - People and Society. The World Factbook. Elérhető: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/nigeria/#people-and-society>

Csiki Tamás (2012): A migráns iszlám közösségek integrációja Németországban. *Nemzet és Biztonság* 1-5

Delage, V., Reynié, D., Robin, A., & Tchounikine, M. (2023): Danish immigration policy: A consensual closing of borders. *Fondation pour l'innovation politique* 9-54.

Dr.Ram, Tiwari. (2023). Cosmopolitanism and Welfare Chauvinism in Sweden. 107-129. doi: 10.1007/978-3-031-19153-4_4 letöltés: 2024.10.10.

DW Magyar (2024.08.22.) Svédország migrációs politikája: nyitott kapuk helyett bezárkózás? <https://www.youtube.com/watch?v=avHyosLMXIU>

Elérhető:

<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/75993/1/9781000036398.pdf#page=235>

Elzbieta M. Gozdzia, Izabella Main and Brigitte Suter (2020): Europe and the Refugee Response A Crisis of Values?, Routledge Studies in Development, Mobilities and Migration

European Commission-European Website on Integration(2024):Migrant Integration Governance in Sweden. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/governance/sweden> Letöltés: 2024.09.18.

Fejérdy Gergely, Baudouin Ducoux: Az európai integráció múltja, jelene és jövője: francia perspektívából - Institute for Foreign Affairs and Trade elérhető: https://hiia.hu/wp-content/uploads/2021/10/KE_2021_42_FR_European_integration_French_perspective_FG_Ducoux_1004.pdf letöltés: 2024.09.15.

Fejős Zoltán (1991): Bevándorlás és nemzeti identitás: kihívások és lehetőségek. Kisebbségtudományi Szemle (2.) 4. pp: 21- 31.

Felegyi Júlia (2023): A migrációs válság európai célországainak bevándorláspolitikája. Doktori Értekezés. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola.

Felegyi Júlia (2023): A migrációs válság európai célországainak bevándorláspolitikája. Doktori Értekezés. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola

Ferwagner Péter (2017): A migráció és a rasszizmus történelmi összefüggései Franciaországban. In: Besenyő János – Miletics Péter (2017): Szemelvények a XXI. századi migráció témaköréből. Honvédelmi Minisztérium, Budapest

Friedery Réka (2016): Migráció és integráció: német modell. *Acta Humana* 4. pp:23.-32.

Gál Bettina (2015): Helyzetkép a Németországba irányuló migrációról. *Nemzet és Biztonság*, 2015/6

Garcia, Antonio (2016): Combien d’immigrés clandestins en France? Radio France Internationale. Elérhető:

Glied Viktor (2020): Az európai migráció két arca. Budapest: Ad Librum Kft

Gsir, S., Lafleur, J. M., & Stanek, M. (2016). Migration policy reforms in the context of economic and political crises: the case of Belgium. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(10), 1651–1669. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2016.1162352>

Guiraudon, Virginie (2001): Immigration Policy in France. Brookings. Elérhető: <https://www.brookings.edu/articles/immigration-policy-in-france/>

Gulyás Éva (2018): Német migrációs és integrációs politikák 1945- 2010 In: Gulyás Éva (szerk., 2018): Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon. Széchenyi Egyetem, Győr 10-22

Hagelund, A. After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden. *CMS* 8, 13 (2020). <https://doi.org/10.1186/s40878-019-0169-8>Letöltés: 2024.09.18.

- Hamilton, Kimberly, Patrick Simon, Clara Veniard (2004): The Challenge of French Diversity. Migration Policy Institute. Elérhető: <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity> (2024.09.13.)
- Hautzinger Zoltán – Hegedűs Judit – Klenner Zoltán (2014): A migráció elmélete. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest 2-15
- Horváth-Sántha Hanga 2015: Integrációs gyakorlatok Svédországban. Migrációkutató Intézet. <https://migraciokutato.hu/2015/09/10/integracios-gyakorlatok-svedorszagban/> letöltés: 2024.10.10.
- http://www1.rfi.fr/actufr/articles/076/article_43041.asp (2024.09.13.)
- Integration Ambassade de France en Allemagne (2024): Immigration Frankreichs Politik der Integration. Elérhető: <https://de.ambafrance.org/Immigration-Frankreichs-Politik-der-Integration> (2024. 08. 26.)
- James Traub (2021): Even Sweden Doesn't Want Migrants Anymore-Foreign Policy Elérhető: <https://foreignpolicy.com/2021/11/17/even-sweden-doesnt-want-migrants-anymore-syria-iraq-belarus/> letöltés: 2024.10.10.
- Kiss Marcell Márk (2020) A német és francia integrációs modell összehasonlítása Diplomadolgozat- Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar
- Kiss Marcell Márk (2020) A német és francia integrációs modell összehasonlítása 5-13
- Koller Inez (2008): Bevándorlás politika Európában. Kultúra és Közösség (12.) 4. pp:17.- 26.
- Kovács Emese (2021):Viszlát gettók?-párhuzamos társadalmak és politikai válaszok Dániában- *Horizont*. 2021/8-Migrációkutató Intézet
- Laub, Zachary (2023): Syria's Civil War: The Descent Into Horror. Council on Foreign Relations. Elérhető: <https://www.cfr.org/article/syrias-civil-war>
- Luc, Bovens., Anna, Bartsch. (2015). Why the refugee quota system is unfair on poorer eastern and southern EU states. Elérhető: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/10/01/why-the-refugee-quota-system-is-unfair-on-poorer-eastern-and-southern-eu-states/> (2024. 07. 17.)
- Majority in France against immigration. THE LOCAL fr, <https://www.thelocal.fr/20160823/immigrationnegative-for-france-majority-says/> letöltés: 2024.09.13.
- Marsai Viktor (2020): Pillanatkép az afrikai migráció trendjeiről. In: Máltai Tanulmányok, 2020/2. 243-244
- Martiniello, M., & Rea, A. (2003). Belgium's Immigration Policy Brings Diversity and Conflict.
- Marton, Varju., Veronika, Czina (2016): Hitting where it hurts the most: Hungary's legal challenge against the EU's refugee quota system. Elérhető: <https://typeset.io/papers/hitting-where-it-hurts-the-most-hungary-s-legal-challenge-44t04evt7y> (2024. 07. 15.)

Migrációkutató Intézet (2018): Un Coup de bluff: Francia migrációs és integrációs alapelvek Macron elnöksége alatt. Elérhető: <https://migraciokutato.hu/2018/10/12/un-coup-de-bluff-francia-migracios-es-integracios-alapelvek-macron-elnoksege-alatt/> letöltés: 2024.09.13.

Molnár Tamás (2019): A migráció nemzetközi jogi szabályozása. in Jakab András, Könczöl Miklós, Menyhárd

Németország esetében a török bevándorlók bizonyultak meghatározó tényezőnek, ugyanis Törökországból érkeztek legtöbbször egy jobb élet reményében.

New to Denmark(2024)-Apply for a permanent residence permit Elérhető: <https://www.nyidanmark.dk/de-DE/You-want-to-apply/Permanent-residence-permit/Permanent-residence>

O'Sullivan, Feargus (2020):How Denmark's 'ghetto list' is ripping apart migrant communities. The Guardian Elérhető: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/11/how-denmarks-ghetto-list-is-ripping-apart-migrant-communities> (2024.08.24.)

Peach, Ceri (1997): Postwar migration to Europe: reflux influx refuge. Social Science Quarterly, 78, 269-283

Pocskai Ákos (2013): A szíriai polgárháború nemzetközi és terrrorszemponitú vonatkozásai. Budapest, Terrorelhárítási Központ. 1-22. Elérhető: http://epa.niif.hu/02900/02932/00003/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2013_1_04.pdf

Selján Péter-Külső katonai beavatkozás a szíriai polgárháborúba Oroszország, Irán, Törökország és az Egyesült Államok szerepe

Statbel Belgium in figures- Diversity according to origin in Belgium(2024) elérhető: <https://statbel.fgov.be/en/themes/population/structure-population/origin>

Stepper Péter (2018): Kényszmigráció, mint biztonsági kihívás Közép – Európában – Eltérő percepciók, közös álláspont a visegrádi országokban. Doktori (PhD) értekezés. Corvinus, Budapest

Suhajda Attila (2020): Németország és a migráció. In Máltai Tanulmányok. 2020(2), 255-272.

Sweet, Evan (2017): The Securitization of Migration in France The shifting threat of migration: From a threat to culture to a source of terrorism. University of Ottawa. Elérhető: <https://ruor.uottawa.ca/bitstream/10393/36522/1/SWEET%2c%20Evan%20Robert%2020175.pdf>

Sztankai Krisztián (2021): A migrációs válság hatása társadalmunkra. *Hadtudományi Szemle*. 14 (4). pp. 69-81. Elérhető: https://real.mtak.hu/138059/1/07_sztankai_69-81_HSZ_2021_4.pdf

Szuhai Ilona (2018): A németországi török diaszpóra kialakulása. In: Gulyás Éva (szerk.): Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon. Győr, Széchenyi Egyetem

Szuhai Ilona (2018): A németországi török diaszpóra kialakulása. In: Gulyás Éva (szerk.): Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon. Győr, Széchenyi Egyetem

Tálas Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről, 2016. 8-19

Tarrósy, István, Glied, Viktor, Vörös, Zoltán (2016): Migráció a 21. században. Pécs, Publikon Kiadó

The Local France (2016): Majority in France against immigration. THE LOCAL. Elérhető: <https://www.thelocal.fr/20160823/immigrationnegative-for-france-majority-says/> (2024.09.13.)

UNHCR (2015): 2015: The year of Europe's refugee crisis. Elérhető: <https://www.unhcr.org/news/stories/2015-year-europes-refugee-crisis>

UNHCR (2015): 2015: The year of Europe's refugee crisis. Elérhető: <https://www.unhcr.org/news/stories/2015-year-europes-refugee-crisis>

UNHCR. (2020): Global Trends: Forced Displacement. Elérhető: <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/60b638e37/global-trends-forced-displacement-2020.html>

Vajkai E. Ildikó (2019): A francia migrációs politika irányvonalai. In G. Ferenc (Szerk.), Franciaország a 21. század elején. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 105-130

Vargha Márk(2020)-Kapuzárás, pánik nélkül-migrációpolitikai paradigmaváltás Dániában-Migrációkutató Intézet

Zohlnhöfer, Reimut – Saalfeld, Thomas (2019): Szünet közben, politikai változás és válságmenedzsment – a Merkel-kormány mérlege 2013–2017, Wiesbaden, Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 196–200., 516–525